



วารสารพุทธจิตโนบล

Journal of Buddha Rattanobol

ISSN: XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2568)

Vol.1 No.1 (January-February 2025)





วารสารพุทธรัตโนบล

(Journal of Buddha Rattanobol)

ISSN: XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2568)

Vol.1 No.1 (January-February 2025)



โดย

วัดวารินทราราม เลขที่ 85 ถนนทหาร ตำบลวารินชำราบ

อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี



วารสารพุทธรัตนโบล (Journal of Buddha Rattanabol)

ISSN: XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2568) 🌀 Vol.1 No.1 (January-February 2025)



เจ้าของ

วัดวารินทราราม เลขที่ 85 ถนนทหาร ตำบลวารินชำราบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิโรดม, ดร. เจ้าคณะภาค 10 เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร รองแม่กองบาลี
สนามหลวง

พระเทพปวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระศรีรัตนโบล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจ้าอาวาสวัดวารินทราราม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.อุทัย วรเมธีศรีสกุล สถาบันพัฒนานวัตกรรมการวิชาการ

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรณ วงศ์พรพจน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ป้อมสุวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
6. ดร.มนตรี ธีรธรรมพิพัฒน์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
7. ดร.สงวน หล้าโพทนันทน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
8. ดร.ชาญ มายอด มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
9. ดร.พรหมพิสิฐ พันธุ์จันทร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
10. ดร.มนูญ สอนโพนงาม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์และขอบเขต

มีวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตและนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ด้านศาสนา ปรัชญา ศิลปะ ประเพณีและ วัฒนธรรม เชิงประยุกต์พุทธนวัตกรรมการศาสตร์สมัยใหม่ รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เชิงพุทธ

สาขาที่รับตีพิมพ์ ศาสนา ปรัชญา ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรม เชิงประยุกต์พุทธนวัตกรรมการศาสตร์ สมัยใหม่ รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เชิงพุทธ

กำหนดตีพิมพ์ วารสารกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน)

ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)

ผู้จัดการ/ฝ่ายประสานงาน:

พระอภิชาติ กิตติวรญาโณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ วัดวารินทราราม เลขที่ 85 ถนนทหาร ตำบลวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

วันที่ตีพิมพ์เผยแพร่: กุมภาพันธ์ 2568

หมายเหตุ: ข้อเขียนหรือบทความใด ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ถือเป็น ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ นิพนธ์บทความ กองบรรณาธิการไม่ จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มีข้อผูกพันโดยประการทั้งปวง

บทบรรณาธิการ



วารสารพุทธรัตนโบล ฉบับนี้เป็นฉบับปฐมฤกษ์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2568) วารสารให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา และวัฒนธรรม ด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ รวมถึงการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาทุกระดับ ตลอดจนนักวิชาการจากองค์กร ภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการอิสระ ได้นำเสนอผลงานเชิงทฤษฎีและองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง อันสามารถนำไปสู่การพัฒนาในหลากหลายมิติ

วารสาร **วารสารพุทธรัตนโบล** ฉบับปัจจุบันเป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 1 โดยประกอบด้วยบทความวิชาการ จำนวน **5 บทความ** ทางกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนบทความทุกท่าน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้ วารสารยังมุ่งหวังให้เนื้อหาที่ตีพิมพ์สามารถนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ในระดับชาติและนานาชาติ

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากบทความวิชาการที่นำเสนอ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและการดำเนินชีวิตต่อไป

ดร.อุทัย วรเมธีศรีสกุล

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

สารบัญ I Contents



ลำดับที่	บทความ	หน้า
บทความวิชาการ		
1	การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา Human Development According To The Threefold Principle พระชุตติเดช จิตตมโน, นฤมล จิตต์อารี Phra Chutidet Jittamano, Narumon Jittaree	1
2	การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนตามหลักคารวะ 6 The Development of Student Ethics Based on the Principle of Karavah 6 บัญญัติ สิมมา / Banchalee Simma	14
3	หลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎก Legislative and Judicial Principles in the Tipitaka สุพัฒน์ตา รูปเลิศ / Suphatta Ruploet	28
4	การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักศีล 5 The Integration Of The Sufficiency Economy Philosophy And The Five Precepts For Life Quality Development ปรเมศวร์ รัตน์โชติ, ภาสกร บุญศรีสม Porames Ratanachoti, Phasakorn Boonsrisom	43
5	บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดของเยาวชนด้วยหลักสัมมัตตปธาน 4 The role of monks in solving the drug problem among youths using the principles of Sammappadhana 4 พระครูสิทธิธรรมารักษ์ / Phrakrusirithammarak	54





การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา

Human Development According To The Threefold Principle

พระชุตีเดช จิตตมโน^{1*} นฤมล จิตต์อารี²

Phra Chutidet Jittamano^{1*} Narumon Jittaree²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University

*Corresponding Author E-mail: chutidet8899@gmail.com

(Received: 18 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

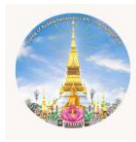
บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองในพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขาประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ศีล (การควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจา), สมาธิ (การฝึกฝนจิตใจให้มั่นคงและสงบ), และปัญญา (การพัฒนาความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตและการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล) ทั้งสามองค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันในการเสริมสร้างคุณธรรมและความสามารถของมนุษย์ โดยศีลช่วยเสริมสร้างวินัยในพฤติกรรม สมาธิช่วยพัฒนาจิตใจให้มั่นคง และปัญญาช่วยในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายด้าน เช่น การศึกษา การทำงาน และการดำเนินชีวิตในสังคม การฝึกฝนศีลช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและมีความมีวินัย ส่วนการฝึกสมาธิช่วยลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการอารมณ์ ในขณะที่การพัฒนาปัญญาช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาเป็นแนวทางที่ครบถ้วนและครอบคลุมทั้งการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา องค์ประกอบทั้งสามช่วยให้นักวิจัยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีจริยธรรม และสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนามนุษย์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและมีความเข้มแข็ง

คำสำคัญ : การพัฒนา, มนุษย์, ไตรสิกขา

Abstract

This academic article focuses on the study and analysis of the process of human development based on the Threefold Training (Tri-Sikkhi), which is a self-development approach in Buddhism. The Threefold Training consists of three main components: Sila (moral



conduct - the control of physical and verbal behavior), Samadhi (mental concentration - the training of the mind to be stable and calm), and Pañña (wisdom - the development of understanding the nature of life and solving problems rationally). These three components are interconnected in fostering virtues and human capabilities, with Sila reinforcing behavioral discipline, Samadhi stabilizing the mind, and Pañña aiding in correct decision-making. The application of the Threefold Training in human development is a process that can be applied in various aspects, such as education, work, and daily life in society. Practicing Sila promotes responsibility and discipline, while practicing Samadhi helps reduce stress and enhance emotional management. At the same time, the development of Pañña enables individuals to face problems rationally and creatively. In conclusion, human development based on the Threefold Training is a comprehensive approach that covers the development of behavior, mind, and wisdom. These three components empower individuals to live a meaningful and ethical life, solve problems, and develop sustainably. Applying the Threefold Training in human development is, therefore, a crucial tool for building a virtuous and resilient society.

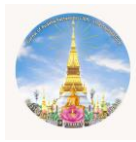
Keywords : development, human, Threefold Training (Tri-Sikkha)

บทนำ

การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาเป็นแนวคิดที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยการฝึกฝนสามประการ ได้แก่ ศีล (การฝึกฝนการควบคุมพฤติกรรมทั้งทางกายและวาจา) สมาธิ (การฝึกจิตให้เกิดสมาธิ) และปัญญา (การฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล) หลักไตรสิกขานี้ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาตนให้มีคุณธรรมในทุกด้านของชีวิต ทั้งด้านกาย วาจา ใจ และปัญญา ซึ่งส่งผลให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองและสังคมให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาด้านจริยธรรมและคุณธรรมในสังคมมีแนวโน้มที่เสื่อมลง การที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรม การขาดสมาธิ และความไม่เข้าใจในปัญหาที่ตนเองเผชิญเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมและสังคม เพราะหลักการฝึกฝนทั้งสามประการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาตนให้ครบถ้วนทั้งในด้านการควบคุมพฤติกรรม การพัฒนาจิตใจให้สงบ และการพัฒนาปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมจึงเป็นแนวทางที่สามารถสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ



แนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์

ความหมายของมนุษย์

คำว่า มนุษย์ มาจากรากศัพท์ภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ “มน” แปลว่า ใจ (คิด, รู้) และ “อุชย” แปลว่า สูง มีรูปวิเคราะห์ตามภาษาบาลีว่า “มนสส อสสนนตย มนุสโส” แปลว่า ชื่อว่ามนุษย์ เพราะความมีใจสูง (สิธภพ เหล่าตระกูล, 2544) นอกเหนือจากคำว่า มนุสส แล้ว ยังพบว่ามีคำอื่นที่ใช้เรียกมนุษย์ในภาษาบาลีคือ คำว่า “ชน” หมายถึง ชน, คน, บุคคล และหรือคำว่า “อิทธิ” อันหมายถึงมนุษย์เพศหญิง และคำว่า “ปุริส” หมายถึงมนุษย์เพศชาย, คำว่า บุคคล แปลว่า บุคคล, สัตว์ (สิ่งมีชีวิต) ดังนั้น คำว่า “มนุษย์” จึงแปลว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูงหรือผู้มีใจสูง (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, 2550)

พระพุทธมคณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า “มนุษย์” เมื่อประมวลแล้วคงได้ความหมายเป็น 3 ประการ คือ

- 1) คำว่า “มนุษย์” หมายความว่า เป็นเหล่ากอ, เชื้อสายหรือลูกหลานของมนุษย์
- 2) คำว่า “มนุษย์” หมายความว่า เป็นผู้รู้เหตุและมีใจเหตุ ซึ่งได้แก่ผู้ที่รู้จักคิด รู้จักชั่ว รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักบาป บุญ คุณและโทษนั่นเอง ผู้รู้จักประโยชน์ และมีใช้ประโยชน์
- 3) คำว่า “มนุษย์” หมายความว่า ผู้มีใจสูง สูงโดยหนาขึ้น มากขึ้น พอกพูนขึ้น ก่อขึ้น สังสมขึ้น คือ ปฏิบัติฝึกหัดอบรมสั่งสมขึ้นนั่นเอง ใจที่ประกอบด้วยมนุษยธรรม คุณธรรม มีศีลธรรมหรือใจที่คิดเป็นบุญ เป็นกุศล (พระพุทธมคณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2540)

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายมนุษย์ว่า คำว่า “มนุษย์” เป็นภาษาสันสกฤต มาจากคำว่า “มนะ” และ “อุชยะ” ส่วนคำว่า “มนุสส์” เป็นภาษาบาลีมาจากคำว่า “มนะ” และ “อุสสะ” “มนะ” แปลว่า “ใจ” ส่วน “อุชยะ” หรือ “อุสสะ” แปลว่า “สูง” รวมความแล้วมนุษย์ แปลว่า “ใจสูง” ซึ่งมีนัยที่ว่ามนุษย์ทำให้โลกมีค่า (พุทธทาสภิกขุ, 2549)

สรุปได้ว่า มนุษย์หมายถึงสิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญาและจิตใจสูง ซึ่งสามารถคิด วิเคราะห์ และแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้ มนุษย์มีความสามารถในการพัฒนาตนเองทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา นอกจากนี้ มนุษย์ยังเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจริยธรรมและศีลธรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม

ประเภทของมนุษย์

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของมนุษย์ในหลากหลายมิติ นักวิชาการได้แบ่งประเภทของมนุษย์ออกเป็นหลายลักษณะเพื่อการวิเคราะห์ที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น ในบริบทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ภายในองค์กร มนุษย์สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มดาวเด่น กลุ่มม้างาน กลุ่มเด็กมีปัญหา และกลุ่มต่อไม่ตายซาก โดยแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะและกลยุทธ์ที่ต้องนำมาใช้ในการจัดการที่แตกต่างกัน (มา ลิณี ศรี ไม่ตรี, 2560)

ธรรมชาติของมนุษย์ในมุมมองของพุทธปรัชญา โดยชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีลักษณะพิเศษทางจิตใจที่ซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกันไป นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์



ว่าพฤติกรรมและความคิดของมนุษย์เป็นผลมาจากการพัฒนาทางจิตวิญญาณและการฝึกฝนทางด้านศีลธรรม (พระมหาอรุณพงษ์ สิริโสภณ, (2560)

นอกจากนั้น พัฒนาการของมนุษย์ในทัศนะพุทธปรัชญา ซึ่งได้อธิบายถึงการพัฒนาตนเองและความสำคัญของการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในสังคม การศึกษาลักษณะเหล่านี้ทำให้เห็นภาพรวมของประเภทและพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนขึ้น (เสาวลักษณ์ สุทธิพร โอภาส, (2564)

สรุปได้ว่า ประเภทของมนุษย์สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายมิติ ได้แก่ มิติทางกายภาพและจิตใจ มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายที่สามารถสัมผัสได้และจิตวิญญาณที่เป็นนามธรรม ซึ่งมีมิติทางจิตวิญญาณสามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ตามหลักศีลธรรม นอกจากนี้ มนุษย์ยังเป็นสัตว์สังคมที่มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับสังคมรอบตัว ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาตนเอง

ความสำคัญของมนุษย์

สังคมมีส่วนสร้างมนุษย์ให้มีลักษณะต่าง ๆ กันตามลักษณะของสังคมถ้าสังคมสอนและปลูกฝังจริยธรรมที่ดีงามผู้มีจริยธรรมที่ดีงามมีพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมได้ในอนาคต แนวคิดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับมนุษย์มี 4 ประการคือ (ภาวิณี ภาพันธ์, 2561)

1) พระพุทธศาสนาถือว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นธรรมชาติที่มีอยู่และเป็นไปตามธรรมดาในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยที่เป็นองค์รวม และมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาตินั้น

2) ชีวิตและการกระทำของมนุษย์เป็นไปตามระบบความสัมพันธ์เป็นไปตามระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยและมีผลต่อระบบความสัมพันธ์นั้นโดยกระทบต่อสิ่งภายนอกบ้างกระทบตัวเองบ้าง และในทำนองเดียวกัน สิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกก็มีผลกระทบต่อตัวมนุษย์ด้วย คือ ทั้งในมุกิรียาและปฏิกิรียา

3) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก กล่าวคือ เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้หลักนี้ถือว่าเป็นความคิดรากฐานที่สำคัญที่สุด เป็นแกนสำคัญของจริยธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกฝนพัฒนาได้ตามหลักของพระพุทธศาสนา จึงเป็นระบบที่มีความประสานกลมกลืน หลักการนี้ถือว่าเป็นความประเสริฐของมนุษย์ที่อยู่ในการฝึกฝนพัฒนา ถ้าไม่พัฒนาแล้วมนุษย์ไม่ประเสริฐและมนุษย์นั้น เมื่อพัฒนาแล้วสามารถเข้าถึงอิสรภาพและความสุขได้จริง

4) มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว มีความสามารถทำให้ความแตกต่างกลายเป็นความประสานกลมกลืน ทำให้เกิดความสมบูรณ์และดุลยภาพ เมื่อมนุษย์ยังไม่พัฒนามักจะทำให้ความแตกต่างเป็นขัดแย้ง หรือเกิดความสับสน แล้วความแตกต่างก็กลายเป็นความขัดแย้ง ศักยภาพของการพัฒนามนุษย์อย่างนี้จะต้องมาประยุกต์เข้ากับการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมทั้งหมด

สรุปได้ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญาและจิตใจที่พัฒนาอย่างสูง ทำให้สามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลได้ ความสำคัญของมนุษย์อยู่ที่ความสามารถในการพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย



จิตใจ และสังคัม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า นอกจากนี้ มนุษย์ยังมีบทบาทในการรักษาและส่งเสริมคุณธรรมและศีลธรรมเพื่อสร้างสังคมที่มีความยั่งยืน

องค์ประกอบของมนุษย์

โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว แตกต่างกันไปทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มนุษย์ในทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ส่วน เรียกว่า “เบญจขันธ์” หรือขันธ์ 5 (The five Aggregates) คือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2541)

1) รูปขันธ์ หรือรูป (Corporeality) ได้แก่ ร่างกายทั้งหมด พร้อมทั้งคุณสมบัติที่มีอยู่ในร่างกาย ได้แก่ มหาภูตรูป 4 และอุปาทายรูป 24

2) เวทนาขันธ์ หรือเวทนา (Feeling or Sensation) ได้แก่ ความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น เป็นสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ ซึ่งเกิดจากผัสสะทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กายใจ

3) สัญญาขันธ์ หรือสัญญา (Perception) ได้แก่ กำหนดได้หมายรู้ คือ กำหนดรู้อาการเครื่องหมาย หรือลักษณะต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้จำอารมณ์ (object) นั้น ๆ ได้ เช่น จำรูป จำเสียง จำกลิ่น จำรส จำสิ่งที่ถูกต้องกาย (โณภูมัพพะ และจำสิ่งที่เกิดขึ้นกับใจ (ธรรมารมณ์)

4) สังขารขันธ์ หรือสังขาร (Mental Formation or Volitional Activities) ได้แก่ คุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ที่เรียกว่า เจตสิก ที่เกิดขึ้นกับจิต ซึ่งมีเจตนาเป็นตัวนำซึ่งแต่งจิตให้ดี ให้ชั่วหรือให้เป็นกลาง ๆ เช่น ศรัทธา สติ ทิธี โอตปปะ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ปัญญา โมหะ โลภะ มานะ ทิฏฐิ อสสามัจฉริชะ เป็นต้น

5) วิญญาณขันธ์ หรือวิญญาณ (Consciousness) ได้แก่ ความรู้แจ้งอารมณ์ทางประสาททั้ง 5 และทางใจ คือ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้รส การรู้สัมผัสทางกาย และการรู้สิ่งที่เกิดขึ้นกับใจ ในทางพระอภิธรรมนิคมเรียกวิญญาณนั้นว่า จิต

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของมนุษย์ประกอบด้วยสองส่วนหลัก คือ ร่างกาย (กาย) และจิตใจ (วิญญาณ) ร่างกายเป็นส่วนที่สามารถรับรู้สิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ส่วนจิตใจเป็นนามธรรมที่ควบคุมการคิด การรู้สึก และการตัดสินใจ มนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองผ่านการฝึกฝนและการพัฒนาจิตใจให้เข้าถึงคุณธรรมสูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์

ปัจจุบันสังคมโลกได้เน้นการพัฒนาประเทศในทางวัตถุกันมาก พยายามจะพัฒนาความเจริญด้านวัตถุไปตามกระแสของโลก ทำให้สังคมมีมลภาวะและสัญญาณแห่งความเสื่อมถอยตัวขึ้นเรื่อย ๆ ทุกขณะ สังคมปัจจุบันกำลังเข้าสู่วิกฤตด้านจริยธรรมอย่างหนัก และขณะเดียวกันปัญหาทางสังคมก็เกิดขึ้นและเพิ่มทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว สลับซับซ้อนยากขึ้นทุกที จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักพุทธจริยธรรมมาพัฒนามนุษย์พร้อมกับพัฒนาสังคมอย่างเร่งด่วน เพื่อให้รอดพ้นจากความหายนะทางศีลธรรม และเพื่อให้สมาชิกของสังคมได้พัฒนาในทุก ๆ ด้าน และมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุขอีกด้วย การพัฒนามนุษย์ จึงเป็นระบบการพัฒนาที่มี



วัตถุประสงค์เพื่อการดำรงชีพอย่างปกติสุขของมนุษย์ การดำรงชีพอย่างปกติสุขของมนุษย์ เป็นการมีอิสรภาพ และสันติสุขของมนุษย์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550)

ความหมายของการพัฒนามนุษย์

การพัฒนามนุษย์ เป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อนำผู้ปฏิบัติไปสู่ความพอดี หรือการมีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตของบุคคลกับสภาพแวดล้อม เมื่อมนุษย์เป็นผู้สร้างอารยธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกโดยมีมโนกรรมอยู่เบื้องหลังซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสิ่งเหล่านี้ ดังนั้น การพัฒนามนุษย์ที่อาศัยมโนกรรมที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างอารยธรรม สร้างสังคมที่มีความสงบสุขต่อไป โดยมีท่านผู้รู้ทั้งหลายได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนามนุษย์ไว้ดังนี้

คำว่า “พัฒนา” มาจากภาษาบาลีว่า “วฑฺฒน” แปลว่า “เพิ่มมากขึ้น” หรือ แปลว่า “เจริญ” เป็นนาม แปลว่า ความเจริญ ความเติบโต การขยายตัว (สุชีพร บุญญานุภาพ, 2541 : 230-23) ซึ่งตรงกับภาษาบาลีอีกศัพท์หนึ่งว่า “ภาวนา” เช่น การเจริญเมตตา เรียกว่า เมตตาภาวนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539)

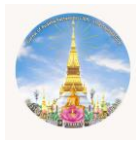
พุทธทาสภิกขุ อธิบายว่า คำว่า “พัฒนา” หรือ วัฒนา ในภาษาบาลี แปลว่า รก คือ รกอย่างหนาแน่น จึงเรียกว่าพัฒนา หรือวัฒนา หรือวัฒนะ ซึ่งถือว่าเป็นความเจริญและถ้าใครมีความประพฤติไม่มีประโยชน์ ก็เรียกว่า คนทำโลกให้รก ใช้คำเดียวกับคำว่า วัฒนะ จึงมีคำห้ามไว้ว่า “น สียา โลกมตฺทโน ออย่าเป็นคนรกโลก โลกมตฺทโน” แปลว่า คนทำโลกให้รก ดังนั้น ถ้าจะให้รกไปด้วยคนดีของดี ก็ต้องพัฒนาทางจิต ซึ่งเป็นผู้นำของกาย (พุทธทาสภิกขุ, 2531)

ความสำคัญของการพัฒนามนุษย์

พุทธทาสภิกขุ กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ไว้ว่า การจัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรม ความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง ไม่มีปัญหาแก่ฝ่ายใด จัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรมคือสร้างมนุษยธรรมขึ้นมา แล้วเสริมมนุษยธรรมให้ก้าวหน้า ก้าวหน้าไปนับตั้งแต่ว่าละสัญญาตญาณอย่างสัตว์แล้ว ก็มีความคิดนึกอย่างมนุษย์ ก็เป็นมนุษยธรรมก็ส่งเสริมให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษา ก็คือการพัฒนามนุษยธรรมให้มั่นคงในทิศทางที่ถูกต้อง คือ ละอหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว ก็เลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพ (พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ), 2549 : 205-206)

การพัฒนามนุษย์นี้สำคัญที่สุด เมื่อพัฒนามนุษย์ขึ้นไปก็จะค่อย ๆ ทำให้คนนั้นห่างออกไปจากการที่จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลครอบงำของตัณหา มานะ ทิฐิ คือ ถูกตัณหา มานะ ทิฐิ ครอบงำน้อยลง เมื่อครอบงำน้อยลงก็เป็นอิสระแก่ตัวมากขึ้น สามารถทำสิ่งที่ติงามได้มากขึ้น การที่จะสร้างสันติก็มีทางเป็นไปได้โดยการพัฒนามนุษย์ก็คือการศึกษา ซึ่งได้แก่ศึกษานั้นเอง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

สรุปได้ว่า การพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและคุณธรรม การพัฒนานี้ช่วยส่งเสริม



คุณภาพชีวิต เพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมในภาพรวม

องค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเจริญเติบโตในมุมมองต่าง ๆ ดังนี้:

1. กัลยาณมิตร การเลือกแหล่งความรู้และบุคคลที่เป็นแบบอย่างดี ช่วยส่งเสริมให้เราพัฒนาตนเองอย่างเกื้อกูลต่อสังคม พร้อมทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

2. วินัย การจัดระเบียบชีวิตและสังคม สร้างโอกาสในการใช้ชีวิตอย่างเต็มศักยภาพ ทำให้เกิดโอกาสพัฒนาทั้งชีวิตส่วนตัวและส่วนรวม

3. แรงจูงใจ ความใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์ เพื่อให้ชีวิตและสภาพแวดล้อมเกิดความดีงาม มีสุขภาพดี และคุณค่า ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างสรรค์คุณค่าให้ตนเองและสังคม

4. มุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพ เชื่อในศักยภาพของตนเองและมีจิตสำนึกในการพัฒนาตนให้เต็มที่ โดยเตือนใจให้มีความมุ่งมั่นในศักยภาพที่ฝึกฝนได้

5. ปรับทัศนคติและค่านิยม การพัฒนาทัศนคติให้ถูกต้อง ช่วยสร้างแนวคิดและการรับรู้ที่ชัดเจน ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างสมเหตุสมผล

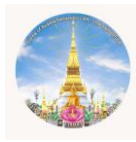
5. ความไม่ประมาท การรู้จักเห็นความสำคัญของเวลาและเร่งรัดกระทำการที่ควรทำ ช่วยพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

6. โยนิโสมนสิการ การคิดอย่างรอบคอบและมีระเบียบ คิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ไม่มองสิ่งต่าง ๆ อย่างผิวเผิน ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2546)

นอกจากนี้ มนุญ วงศ์นารี ยังระบุถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการของบุคคลที่พัฒนาตนเองและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. คุณภาพ: การมีความรู้และความสามารถในการงานที่ทำ
2. คุณธรรม: การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในจริยธรรม
3. คุณลักษณะที่น่าเลื่อมใส: มีการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่เป็นที่น่าเชื่อถือในสังคม (มนุญ วงศ์นารี, 2530: 49)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย ซึ่งเน้นการดูแลสุขภาพและความแข็งแรงทางกาย 2) ด้านจิตใจ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึก ความคิดสร้างสรรค์ และการจัดการอารมณ์ และ 3) ด้านปัญญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การพัฒนาครอบคลุมทั้งสามด้านนี้ช่วยให้มนุษย์เติบโตอย่างสมดุลและครบถ้วนในทุกมิติ



การพัฒนาคนุชย์นั้น มีทั้งการพัฒนาในระดับบุคคลและระดับองค์การ สิ่งที่พึงพิจารณา คือ ขอบเขต หรือ

กระบวนการในการพัฒนาคนุชย์

หลักการพัฒนาคนุชย์ในพุทธศาสนาเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่ติงามผ่านการแสดงออกทางกาย จิต และปัญญา เพื่อให้บุคคลมีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองในด้านกาย วาจา และจิตใจอย่างสุจริต และสามารถตระหนักรู้ตนเองตามความเป็นจริงได้ เมื่อนำหลักพุทธศาตร์มาปรับใช้จนถึงที่สุด ย่อมทำให้เกิดคุณค่าของความเป็นคนุชย์ที่แท้จริง มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม เป็นบุคคลต้นแบบที่สามารถชักนำ และเป็นแรงจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม สร้างประโยชน์สูงสุดคือการดับทุกข์และค้นหา มุ่งสู่ความสุขนิรันดร์ในนิพพาน (พระนราศักดิ์ วรรณโม, 2564)

ผู้ที่พัฒนาตนเองจนประสบความสำเร็จ ชีวิตจะมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ยิ่งพัฒนามากเท่าใด ยิ่งมีคุณค่าต่อสังคมและโลก ชีวิตที่ขาดการพัฒนาจะเป็นไปตามอำนาจของกิเลส และไร้ความหมาย ดังนั้นการพัฒนาชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนที่มุ่งหวังความสุขและความเจริญ ด้วยการพัฒนาที่สมบูรณ์ ชีวิตจะมีคุณค่าที่ประเสริฐอย่างแท้จริง (อารี วิชาชัย, 2549)

การพัฒนาคนุชย์ในพุทธศาสนา มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลในระดับปัจเจกชนเพื่อให้มีคุณภาพในการอยู่ร่วมกันในสังคม การพัฒนาตนเองนั้นมีขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจนตามหลักพุทธศาสนาซึ่งเรียกว่า "ภาวนา 4" ประกอบด้วย (ภาวิณี ภาพันธ์, 2561)

1.กายภาวนา การฝึกอบรมกายหรือการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การควบคุมอินทรีย์ 6 และการใช้ชีวิตตามความเหมาะสม

2.ศีลภาวนา การฝึกอบรมศีลเพื่อความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสังคม มีสุจริตทางกาย วาจา และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่สร้างความเดือดร้อน

3.จิตตภาวนา การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง มีเมตตา กรุณา สมาธิ และจิตใจที่แจ่มใส สุขสงบ

4.ปัญญาภาวนา การฝึกอบรมปัญญาให้เข้าใจความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย สามารถเห็นแจ้งโลกตามสภาวะ ทำให้จิตใจบริสุทธิ์พ้นจากทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2550)

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาคนุชย์เน้นไปที่การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยมุ่งเน้นให้คนุชย์สามารถควบคุมพฤติกรรม ฝึกฝนจิตใจให้มีสมาธิ และพัฒนาปัญญาเพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในชีวิต กระบวนการนี้เป็นการปรับปรุงและยกระดับคนุชย์ในด้านคุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

ความหมายของไตรสิกขา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยามคำว่า “สิกขา” ไว้ว่า หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อที่จะต้องปฏิบัติ, ได้แก่ ศีล เรียกว่า ศีลสิกขา สมาธิ เรียกว่า จิตสิกขา และปัญญา เรียกว่า ปัญญาสิกขา รวมเรียกว่า ไตรสิกขา; การศึกษา, การเล่าเรียน, เช่น ปรียัติสิกขา ปฏิบัติสิกขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) “สิกขา” หมายถึง ปฏิบัติที่ตั้งไว้เพื่อศึกษา คือฝึกหัดไตรทวารไปตาม ชื่อว่า สิกขา มี 3 คือ อธิศีลสิกขา สิกขา



คือศีลยัง อธิจิตสิกขา สิกขาคือจิตยัง อธิปัญญาสิกขา สิกขาปัญญายัง (สุเชวัน พลอยชุม, 2539) ไตรสิกขาเป็นทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย, กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุพระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติในทางสายกลางที่มีใช้การปรนเปรอ ตน ด้วยความสุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา สมาธิเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่กลุ้มรุมจิตและปัญญาเป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัยกิเลสที่แอบแนบอยู่ในจิตสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอริยะ (พระพุทธโฆษาจารย์, 2538)

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า การศึกษาในภาษาไทยหมายถึง การศึกษาเล่าเรียน ซึ่งตรงกับคำว่า สิกขา ในพระพุทธศาสนา หมายถึง การปฏิบัติ ได้รับปริญญาคือ สันราคะ สันโทสะ สันโมหะ ผลของการปฏิบัติสิกขาเป็นอย่างนั้น การปฏิบัติอย่างนั้นก็เพื่อความรอดจากสิ่งอันไม่พึงปรารถนา สิ่งใดที่เป็นความทุกข์ ทรมาน ความยุ่งยากลำบากแก่จิตใจก็เรียกว่า อันไม่พึงปรารถนา แก้ไขด้วยการศึกษา (พุทธทาสภิกขุ, 2549)

สรุปได้ว่า ไตรสิกขาหมายถึงการฝึกฝนตนเองในพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยสามส่วนหลัก ได้แก่ ศีล (การควบคุมพฤติกรรมและการรักษาระเบียบวินัย), สมาธิ (การฝึกฝนจิตให้มีสมาธิและมั่นคง), และปัญญา (การพัฒนาความเข้าใจในธรรมชาติของสิ่งต่างๆ) การปฏิบัติตามไตรสิกขาจะช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองทั้งทางกาย วาจา และจิตใจเพื่อเข้าสู่ความสงบสุขและปัญญาที่สมบูรณ์

ความสำคัญของไตรสิกขา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาไว้พอสรุปได้ว่าไตรสิกขานี้เมื่อนำมาแสดงเป็นคำสอนในภาคปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ได้ปรากฏในหลักที่เรียกว่าโอวาทปติโมกข์ หรือพุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ 3 อย่าง คือ

- 1) การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา จัดเป็น ศีล
- 2) การบำเพ็ญความดีให้เพียบพร้อม จัดอยู่ในการปฏิบัติจิตขั้นที่เรียกว่า สมาธิ
- 3) การทำจิตของตนให้ผ่องใส จัดเป็นการฝึกปฏิบัติในขั้นสูงสุดเรียกว่า ปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544)เป็นการเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ เพราะได้รับการพัฒนาทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยปัญญา จึงเป็นอิสระหลุดพ้นจากการบีบคั้นของอำนาจกิเลสตัณหา (พระเทพโสมภณ (ประยูร ธมมจิตโต, 2546)

ความสำคัญของไตรสิกขา มีอยู่ 3 ด้าน คือ (1) ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย (2) ไตรสิกขาเป็นรากฐานของพระวินัย (3) ไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการพื้นฐานในการฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น (สุภาส เครือเนตร, 2541)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรม ความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง ไม่มีปัญหาแก่ฝ่ายใด จัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรมคือ สร้างมนุษยธรรมขึ้นมาแล้วเสริมมนุษยธรรมให้ก้าวหน้าไปนับตั้งแต่ว่า ละสัญชาตญาณอย่างสัตว์แล้วก็มีความคิดเห็นอย่างมนุษย์ ก็เป็นมนุษยธรรมที่ส่งเสริม



ให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษา ก็คือการพัฒนามนุษยธรรมให้มันมาในทิศ ทางที่ถูกต้อง คือละอหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว ก็เลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพ

องค์ประกอบของไตรสิกขา

ไตรสิกขา หมายถึง การฝึกฝนอบรมใน 3 ด้าน ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนาตนเอง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันและช่วยเสริมสร้างให้บุคคลมีชีวิตที่ดี มีศีลธรรม และเป็นไปตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

ศีล (Sila) การรักษาศีล หมายถึงการฝึกฝนให้บุคคลควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้เป็นไปในทางที่ดีงาม ศีลเป็นพื้นฐานของการพัฒนาศีลธรรมในระดับบุคคลและสังคม การรักษาศีลจะช่วยให้เกิดความสงบสุขและปราศจากปัญหาในชีวิตประจำวัน

สมาธิ (Samadhi) สมาธิหมายถึงการฝึกจิตใจให้สงบและมั่นคง การปฏิบัติสมาธิทำให้จิตใจมีสมาธิ สามารถควบคุมอารมณ์ และนำไปสู่ความสงบภายใน การฝึกสมาธิเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาปัญญา

ปัญญา (Pañña) ปัญญาคือความรู้ที่เกิดจากการพิจารณาและความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ การพัฒนาปัญญาจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล การมีปัญญาทำให้บุคคลมีความสามารถในการตัดสินใจและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของไตรสิกขาประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ศีล (การฝึกฝนเพื่อควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้ถูกต้องตามหลักธรรม), สมาธิ (การฝึกฝนจิตใจให้มั่นคง มีสมาธิ ไม่วอกแวก เพื่อเสริมสร้างความสงบ), และ ปัญญา (การฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจในสัจธรรม สามารถแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลและปัญญา) ทั้งสามองค์ประกอบนี้มีความสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างครบถ้วน ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และความคิด

บทสรุป

การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยการฝึกฝนไตรสิกขาประกอบด้วยสามส่วนหลัก ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งแต่ละส่วนมีความสำคัญและสัมพันธ์กัน ศีลเป็นการฝึกฝนเพื่อควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรม สมาธิเป็นการฝึกจิตใจให้มั่นคง มีสมาธิ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ปัญญาเป็นการฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจในความจริงของชีวิต ซึ่งช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง

การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษย์มีความสำคัญในสังคมปัจจุบันที่เผชิญกับปัญหาทางจริยธรรมและสังคมที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาศีลจะช่วยสร้างวินัยในตนเองและลดการกระทำที่เป็นภัยต่อผู้อื่น การฝึกสมาธิจะช่วยเสริมสร้างความสงบทางจิตใจ ลดความเครียด และเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน



และการใช้ชีวิต ขณะที่ปัญญจะช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ การฝึกฝนไตรสิกขาจึงเป็นกระบวนการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

สรุปได้ว่า การพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรมและความสามารถของนักเรียน การบูรณาการการฝึกฝนด้านศีล สมาธิ และปัญญาช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ความสงบทางจิตใจ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมจะเป็นแนวทางที่ช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและสร้างสรรค์ การพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขาไม่ได้จำกัดอยู่ในระดับปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับองค์กรเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม เช่น การส่งเสริมสมาธิผ่านการจัดกิจกรรม

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนานักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขาประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหลักการฝึกฝนทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองหรือการพัฒนาสังคม บทความนี้นำเสนอโมเดลการพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา เพื่อให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

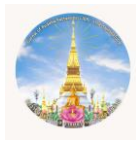
1. ศีล: การพัฒนาพฤติกรรม (Moral Development) ศีลช่วยในการควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจา
2. สมาธิ: การพัฒนาจิตใจ (Mental Development) สมาธิช่วยในการฝึกฝนจิตใจให้มั่นคงและสงบ การฝึกสมาธิช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุม
3. ปัญญา: การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development) ปัญญาช่วยในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา

โมเดลการพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา

1. ศีล พื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน พฤติกรรมที่ดี วินัยในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม
2. สมาธิ การพัฒนาจิตใจ สติและสมาธิ อารมณ์มั่นคง ประสิทธิภาพในการทำงาน
3. ปัญญา ปัญญาเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ความคิดเชิงวิพากษ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การตัดสินใจเชิงคุณธรรม

การนำไปใช้ในชีวิตจริง

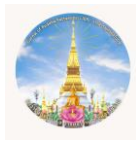
1. บุคคล: ใช้หลักไตรสิกขาเป็นแนวทางพัฒนาตนเองให้มีศีล สมาธิ และปัญญา
2. องค์กร/สังคม: สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีจริยธรรม ความมีสมาธิ และการพัฒนานวัตกรรม
3. การศึกษา: ออกแบบหลักสูตรที่เน้นคุณธรรม การฝึกสมาธิ และการคิดเชิงสร้างสรรค์



ภาพที่ 1 การพัฒนาตนุขยตามหลักไตรสิกขา

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). ศัพทวิเคราะห. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเชียง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539) ปฏิบัติธรรมใหถูกทาง. พิมพ์ครั้งที่ 30. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.



- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2541). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2544). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *การสร้างสรรค์ปัญญาเพื่ออนาคตของมนุษยชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด..
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550) *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระพุทโธชาจารย์. (2538). *วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2546). *ทิศทางการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนราศักดิ์ วรธมโม. (2564). *พุทธจริยศาสตร์ในการพัฒนามนุษย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(2), 27.
- พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปัญโญ). (2549). *การศึกษาสมบูรณ์แบบ: คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด*. กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2531). *การเมืองคือธรรมะ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *การทำงานคือการปฏิบัติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- มนูญ วงศ์นารี (2530). *การค้นพบเพื่อพัฒนาตนเอง ในยุคศาสตร์การพัฒนาดตนเองเพื่อเป็นข้าราชการที่มีประสิทธิภาพ รุ่นที่ 4*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภาวิณี ภาพันธ์. (2561). *การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักจักร 4. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวิณี ภาพันธ์. (2561). *การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักจักร 4. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อารี วิชาชัย. (2549). *พุทธธรรมกับชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุเชวน์ พลอยชุม. (2539). *สารานุกรมพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุภาส เครือเนตร. (2541). *ปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.



การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนตามหลักคารวะ 6 The Development of Student Ethics Based on the Principle of Karavah 6

บัญชาลี สิมมา / Banchalee Simma

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Author E-mail: banchalisimma@gmail.com

(Received: 29 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

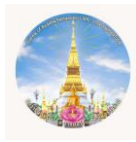
บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนตามหลักคารวะ 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความเคารพและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม หลักคารวะ 6 ประกอบด้วย การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย พ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้มีอำนาจหน้าที่ ผู้มีศีลธรรม และธรรมชาติ โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ในระบบการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีและคุณธรรมให้นักเรียน ส่งเสริมให้เกิดความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาด้านจริยธรรมของนักเรียนกลายเป็นประเด็นที่ทำลายการศึกษา การขาดความเคารพต่อผู้มีอำนาจและครูอาจารย์ก่อให้เกิดความขัดแย้งและลดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ หลักคารวะ 6 จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างวินัยและความรับผิดชอบให้กับนักเรียน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี มีความเคารพและสมานฉันท์ระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการหลักคารวะ 6 เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนการแสดงความเคารพและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่นในชุมชน จะช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าในระยะยาว

คำสำคัญ : คารวะ 6, จริยธรรมนักเรียน, การพัฒนาคุณธรรม

Abstract

This article focuses on studying the development of students' ethics according to the principle of *Karavah 6*, an essential Buddhist teaching related to showing respect and fostering good relationships in society. *Karavah 6* consists of respect for the Triple Gem, parents, teachers, those in authority, those with morality, and nature. Applying these principles in the education system will help foster good behavior and virtues in students, promote respect for one's own and others' rights and duties in various situations. Currently, the problem of students' ethics has become an issue that destroys education. The lack of respect for those in authority and teachers leads to conflicts and reduces learning efficiency. *Karavah 6* is a tool that is effective in creating discipline and responsibility for students. It also helps create a good learning environment between students, teachers, and the community. This study shows that integrating *Karavah 6* into the learning process and daily life of students will significantly improve the quality of education and students' behavior. Therefore, promoting students to practice showing respect and taking responsibility for their own and others' duties in the community will help build a peaceful and progressive society in the long run.



teachers, authority figures, virtuous individuals, and nature. The application of these principles in the education system helps instill good behavior and moral values in students, fostering respect for their own rights and responsibilities, as well as those of others. In today's context, ethical issues among students have become a challenge in education. The lack of respect for authority figures and teachers creates conflicts and reduces the effectiveness of learning. *Karavah 6* serves as an effective tool for building discipline and responsibility in students, while also enhancing a respectful and harmonious learning environment among students, teachers, and the community. This study reveals that integrating the principle of *Karavah 6* into the teaching process and daily life of students significantly improves the quality of education and student behavior. Promoting respect and responsibility towards their duties and the community helps foster a peaceful and progressive society in the long term

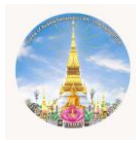
Keywords: Karavah 6, student ethics, moral development, respect, Buddhism

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การเสื่อมถอยของจริยธรรมในหมู่นักเรียนกลายเป็นประเด็นที่ท้าทายในการจัดการศึกษาของไทย ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การขาดความเคารพต่อครูอาจารย์และบุคคลที่มีอำนาจในโรงเรียนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและลดทอนประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักการระ 6 เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความเคารพต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีและความสัมพันธ์ในสังคม (พระมหาภิรัฐกร อำสุมาลี, 2564)

ปัจจุบัน ปัญหาด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นปัญหาที่มีการถกเถียงอย่างแพร่หลาย การขาดความเคารพต่อผู้มีอำนาจหน้าที่และความขาดแคลนแบบอย่างที่ดีในสังคม ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด การบูรณาการหลักการระ 6 ที่ประกอบด้วยการแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสิ่งที่มีคุณธรรม จะช่วยพัฒนาความเคารพในสิทธิของผู้อื่น การสร้างวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (สุรัชย์ จันทร์จรัส, 2561)

การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนโดยการประยุกต์ใช้หลักการระ 6 ช่วยสร้างแนวทางการเรียนรู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเคารพและสมานฉันท์ระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้สามารถเติบโตเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมในอนาคต (สาโรช บัวศรี, 2521)



แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ

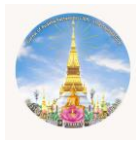
ความหมายของความต้องการ

มนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่างซึ่งความต้องการที่เกิดขึ้นมีทั้งความต้องการด้านจิตใจและความต้องการทางกาย ซึ่งได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายของความต้องการ (Needs) ดังนี้

ความต้องการหมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวกจะทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุลเนื่องมาจากสิ่งเร้ามากระตุ้นมีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่ยอมอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้วร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) เป็นสภาวะที่บุคคลขาดความสมดุล ขาดบางสิ่งบางอย่าง และต้องการได้รับสิ่งนั้น เช่น ขาดอาหารทำให้รู้สึกหิว ก็ต้องการอาหารรับประทาน เกิดความรู้สึกเหนื่อย เพลีย เนื่องจากพักผ่อนไม่เพียงพอ ก็ต้องการพักผ่อน ไม่มีเงิน ก็ต้องการเงินสำหรับการใช้จ่าย ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ได้รับการยกย่อง ไม่มีชื่อเสียง ไม่มีเกียรติยศ ก็ต้องการการยอมรับ การยกย่อง ต้องการมีชื่อเสียง ต้องการเกียรติยศ เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้อาจสรุปได้ว่าเป็นความต้องการทั้งทางร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญภิตติ และคณะ, 2550) ความต้องการ หมายถึง ความต้องการต่าง ๆ ที่เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตและเป็นตัวผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมเพื่อลดความต้องการนั้น ๆ (อริยา คูหา, 2546)

ศรีชล ฉายาพงษ์ ได้ให้ความหมายว่า ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของคนที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ ทำให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของตน ต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีความเจริญก้าวหน้า มนุษย์ย่อมต้องปรารถนาที่จะพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะความสามารถทำให้ตนเองมีศักยภาพ สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Maslow Abraham Harold. Motivation and Personality, 1972) ความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นนั้น เพราะมีความต้องการต่าง ๆ เป็นแรงขับผลักดันความต้องการทางกายภาพเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ จะสนองความต้องการของตนที่เกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต้นแล้ว ความต้องการขั้นถัดไปก็จะเกิดขึ้นมาไม่มีวันสิ้นสุด จึงมีผลให้บุคคลเกิดการแสวงหาสิ่งอื่น ๆ ต่อไปและมีการพัฒนาไปตามลำดับขั้น และจนท้ายสุด นั่นคือการนำตนเองไปสู่ระดับสูงสุด โดยการพัฒนาศักยภาพของตนเองรวมทั้งความต้องการ ทางด้านจิตใจ จะมีส่วนช่วยให้เกิดแรงขับในการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วย (ศรีชล ฉายาพงษ์, 2553)

สรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง สภาวะหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่การกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น ความต้องการทาง



กายภาพ (เช่น อาหาร, น้ำ) และความต้องการทางจิตใจหรืออารมณ์ (เช่น ความรัก, การยอมรับ) ความต้องการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน

ลักษณะของความต้องการ

"ความต้องการ" เป็นคำที่ใช้ในหลายบริบททั้งในด้านเศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา และสังคมศาสตร์ โดยทั่วไป ความต้องการหมายถึงการแสวงหาสิ่งที่มีคุณค่าหรือสิ่งมีชีวิตต้องการเพื่อตอบสนองความอยู่รอด ความสุข และความพึงพอใจ แนวคิดนี้มีการศึกษาทางด้านจิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมศาสตร์ในหลากหลายมิติ เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ที่อธิบายว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นจากความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการระดับสูงสุดในการพัฒนาตนเอง (Maslow, 1943)

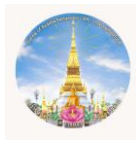
ในบริบทของจิตวิทยา ความต้องการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพฤติกรรมของบุคคล การศึกษาของ (Udomchandavan, 2018) ระบุว่า ความต้องการทางสังคมและจิตใจของมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตของบุคคล รวมทั้งการปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการยังมีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจ การตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Soros, 2016)

สรุปได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่กระตุ้นและขับเคลื่อนพฤติกรรมของมนุษย์ในการแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความอยู่รอด ทั้งนี้ความต้องการมีหลายระดับตั้งแต่ความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่พักพิง ไปจนถึงความต้องการทางจิตใจและสังคม เช่น การได้รับการยอมรับและการพัฒนาตนเอง ความต้องการเหล่านี้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการอธิบายและทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ *ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow* ซึ่งแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs), ความปลอดภัย (Safety Needs), ความรักและความเป็นส่วนหนึ่ง (Love and Belonging), ความนับถือตนเอง (Esteem), และความสำเร็จตนเอง (Self-Actualization) (Maslow, 1970) ซึ่งทฤษฎีนี้อธิบายว่ามนุษย์จะตอบสนองความต้องการของตนเองตามลำดับขั้นจากความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความสำเร็จในตนเอง

ในทฤษฎีของ Alderfer หรือทฤษฎี ERG (Existence, Relatedness, Growth) ได้แบ่งความต้องการออกเป็นสามประเภท ได้แก่ ความต้องการเพื่อการดำรงอยู่ (Existence), ความต้องการทางสังคมและการเชื่อมโยง (Relatedness), และความต้องการการพัฒนาและการเติบโต (Growth) ทฤษฎีนี้เสนอว่ามนุษย์สามารถแสวงหาความต้องการหลายระดับพร้อมกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องผ่านแต่ละระดับตามลำดับเช่นในทฤษฎีของ Maslow (Alderfer, 1972)



นอกจากนี้ *Herzberg's Two-Factor Theory* ยังได้นำเสนอทฤษฎีสองปัจจัยที่แยกความต้องการของมนุษย์ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ปัจจัยส่งเสริมความพึงพอใจ (Motivators) เช่น การบรรลุผลสำเร็จ การได้รับการยอมรับ และปัจจัยที่ทำให้ไม่พอใจ (Hygiene Factors) เช่น ความมั่นคงในงานและเงินเดือน ซึ่งความพอใจและไม่พอใจนี้จะส่งผลต่อแรงจูงใจในชีวิตและการทำงานของบุคคล (Herzberg, 1959)

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม เป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคมส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางกายเป็นมาตรการตัดสินใจว่าควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งมีนักการศึกษาและนักการศาสนาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยธรรมไว้หลายความหมายดังต่อไปนี้

ความหมายของคำว่าจริยธรรม วั จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎ ศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539)

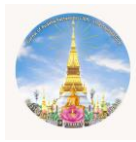
ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม มาจากคำว่า พรหมจรรย์ ซึ่งในพระพุทธศาสนาหมายถึงมรรค คือ วิธีการปฏิบัติสายกลางประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งก็เรียกว่าไตรสิกขา คือ การศึกษา 3 ประการ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา จริยธรรมหรือพรหมจรรย์ มรรคและไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติ นำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต (พระเทพเวที, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2530)

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า คำว่าจริยธรรมแยกออกเป็น จริย + ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่าธรรมมีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น “จริยธรรม” จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักแห่งความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ” (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2533 : 81) จริยธรรมประกอบด้วยคำว่า จริย แปลว่า พึงประพฤติ, พึงปฏิบัติ, พึงดำเนิน กับคำว่า ธรรม ซึ่งมีความหมายหลายอย่าง ความหมายหนึ่งก็คือ หลักการ ดังนั้น คำว่า จริยธรรม จึงอาจแปลว่า ธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ หรือ หลักการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ได้ (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2552)

สรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึงหลักการหรือแนวทางที่กำหนดให้บุคคลปฏิบัติตามเพื่อความถูกต้องและดีงามในการดำเนินชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำสิ่งที่ถูกต้องและหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิด โดยจริยธรรมเป็นมาตรฐานทางสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อรักษาความสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม รวมถึงสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม

ลักษณะของจริยธรรม

ลักษณะของจริยธรรมสามารถอธิบายได้ว่าเป็นคุณธรรมที่กำหนดแนวทางการกระทำและการตัดสินใจของบุคคลในสังคม จริยธรรมประกอบด้วยหลักการสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลทำความดีและหลีกเลี่ยง



ความชั่ว โดยทั่วไปจริยธรรมมักจะเน้นการปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมความเคารพและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (Papattha, 2021) ในบริบทของสังคมไทย จริยธรรมได้รับการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนา ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม (Thanomsriuthai, 2021)

นักวิชาการจากต่างประเทศยังชี้ให้เห็นว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมที่ดี การสื่อสารทางจริยธรรมและการมีวินัยส่วนบุคคลช่วยส่งเสริมความโปร่งใสและการกระทำที่เป็นธรรม (McGregor, 2021) จริยธรรมยังช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันและความไว้วางใจในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการตัดสินใจที่ยุติธรรมและโปร่งใส

สรุปได้ว่า จริยธรรมคือหลักการหรือแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการตามมาตรฐานทางสังคมและศีลธรรม จริยธรรมเน้นการกระทำที่ส่งเสริมคุณค่า ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และการเคารพสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบต่อและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสมานฉันท์

ความสำคัญของจริยธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน คุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งในการกระทำต่าง ๆ กล่าวโดยสรุป คุณค่าที่ต้องการในทางจริยธรรมของหลักธรรม มีดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

1) ให้เป็นผู้หนักแน่นในเหตุผล และมองเห็นการกระทำและผลการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย ไม่เชื่อสิ่งมโนาย ตื่นข่าว เช่น เรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

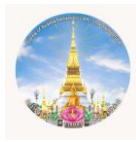
2) ให้เห็นว่า ผลสำเร็จที่ตนต้องการ จุดหมายที่ปรารถนา จะเข้าถึง หรือสำเร็จ ได้ด้วยการลงมือทำ คือ จึงต้องพึ่งตนเอง และทำความเพียรพยายาม และไม่มัวคอยโชคชะตา ไม่หวังผลดลบันดาลหรือรอผลการ เช่น สรวงอื้อนออน

3) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่จะงดเว้นจากกรรมชั่ว และรับผิดชอบต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลทำความดีต่อเขา

4) ให้ถือว่าบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ โดยธรรมชาติ ที่จะทำการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุงสร้างเสริมตนเองให้ดีขึ้นไป โดยเท่าเทียมกันสามารถทำตนให้เลวลงหรือให้ดีขึ้นไป ให้ประเสริฐจนถึงยิ่งกว่าเทวดา และพรหม ได้ทุก ๆ คน

5) ให้ถือว่าคุณธรรม ความสามารถ ความดีความชั่วที่ทำ ความประพฤติปฏิบัติ เป็นเครื่องวัดความทราม หรือประเสริฐของมนุษย์ไม่ให้มีการแบ่งแยกโดยชาติชั้นวรรณะ

6) ในแง่กรรมเก่า ให้ถือเป็นบทเรียน และให้รู้จักพิจารณาเข้าใจตนเองตามเหตุผล ไม่ควรเพ่งโทษแต่ผู้อื่น มองเห็นพื้นฐานทุนเดิมของตนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อรู้จักที่จะแก้ไขปรับปรุงและวางแผนสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าต่อไปถูกต้อง



7) ให้ความหวังในอนาคตสำหรับสามัญชนทั่วไป เป็นข้อประพฤติปฏิบัติเพื่อทำให้คนเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้น ๆ จริยธรรมจึงขึ้นอยู่กับความรู้ เจตคติ เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แต่ละสังคมรู้

สรุปได้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นธรรม โดยเน้นการแยกแยะความดีความชั่ว ช่วยสร้างสังคมที่สงบสุขและยุติธรรม จริยธรรมยังส่งเสริมให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างความต้องการส่วนตัวและสังคม ทำให้เกิดความกลมเกลียวและพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคลและส่วนรวม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน

การเกิดจริยธรรม

จริยธรรมเป็นระบบค่านิยมและหลักการที่กำหนดการกระทำของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความดีและความถูกต้อง ซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างความเชื่อส่วนบุคคล วัฒนธรรม สังคม และการศึกษา การเกิดจริยธรรมไม่ได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังได้รับการส่งเสริมจากปัจจัยหลายประการ ทั้งจากการเรียนรู้ทางศีลธรรมผ่านการเลี้ยงดู การศึกษา และการซึมซับจากสังคม

1.การพัฒนาจริยธรรมจากการเลี้ยงดูและสังคม นักวิชาการหลายคนให้ความเห็นว่าจริยธรรมเกิดจากกระบวนการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมของบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการสร้างค่านิยมและแนวทางการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล นักจิตวิทยาเช่น Jean Piaget (1896-1980) ได้กล่าวถึงการพัฒนาจริยธรรมว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความคิดของเด็ก โดยเขาอธิบายว่าจริยธรรมเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการพัฒนาความสามารถในการแยกแยะความดีและความชั่ว (Piaget, 1932) มนุษย์ผ่านการพัฒนาจริยธรรมใน 6 ระดับ ตั้งแต่การกระทำตามกฎหมายที่กำหนดโดยผู้อื่นไปจนถึงการพัฒนาจริยธรรมของตนเองซึ่งตั้งอยู่บนหลักการที่เป็นสากล (Kohlberg, 1976)

2.บทบาทของการศึกษาในพัฒนาจริยธรรม จริยธรรมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านการศึกษา โดยเฉพาะในระบบการศึกษาทางพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการพัฒนาทั้งปัญญาและคุณธรรมควบคู่กัน การศึกษาในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้บุคคลสามารถแยกแยะความดีความชั่วได้ แต่ยังทำให้พวกเขาตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2549)

3. การเกิดจริยธรรมในระดับสากลและสังคม นอกจากการเลี้ยงดูและการศึกษาแล้ว จริยธรรมยังเกิดจากการซึมซับค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมแต่ละแห่ง เสนอว่าจริยธรรมควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่เป็นสากลและไม่ควรขึ้นอยู่กับความต้องการหรือความจำเป็นของแต่ละบุคคล โดย Kant เชื่อว่ามนุษย์ควรปฏิบัติตาม "หลักศีลธรรมขั้นสูงสุด" หรือ "Categorical Imperative" ซึ่งเป็นหลักการที่ควรปฏิบัติเพื่อความดีและความยุติธรรมในสังคม (Immanuel Kant, 1785)

4. จริยธรรมในบริบทวัฒนธรรมไทย ในบริบทวัฒนธรรมไทย วรเวศม์ สุวรรณระดา (2550) กล่าวถึงการพัฒนาจริยธรรมในสังคมไทยว่าเกี่ยวข้องกับการรักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่เน้น



ความเกรงใจและความสมานฉันท์ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรักผูกพันและรับผิดชอบต่อชุมชนไทย (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2550)

สรุปได้ว่า การเกิดจริยธรรมเป็นกระบวนการที่พัฒนาจากการเรียนรู้ การเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งบุคคลได้รับการปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมผ่านการศึกษาและวัฒนธรรม นักวิชาการเช่น Piaget และ Kohlberg เสนอว่าจริยธรรมพัฒนาตามระดับความคิดและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ขณะที่ Kant เชื่อว่าจริยธรรมควรตั้งอยู่บนหลักการที่เป็นสากลเพื่อความดีและความยุติธรรมในสังคม

ความจำเป็นในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

จริยธรรมเป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของคนในสังคม หากคนในสังคมประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและถูกต้องก็จะทำให้สังคมเกิดความสุข ดังนั้นจริยธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อคนในสังคม ได้มีผู้กล่าวถึงความจำเป็นของการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไทยไว้ว่า สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมาก คือ พลังทางจริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูลและร่วมกันสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่ นอกจากนั้น จริยธรรมยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและสังคมในยุคที่คนร่ำร้องถึงจริยธรรม ในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นต้องเร่งรัดการส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมชนิดที่ต้องเตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนาชุดใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อม ๆ กับความเจริญทางวัตถุต่าง ๆ ที่กำลังจะตามมาในอนาคต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2529)

สภาพของปัญหาความเสื่อมของสังคมไทยในปัจจุบันนั้น ในภาวะเช่นนี้จึงน่าที่คนไทยทั้งหลายจำเป็นต้องเข้ามาช่วยกันแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เพื่อความสงบสุขของชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (ทศนา แคมมณี, 2526) วิฤตทางจริยธรรมในสังคมไทยที่เกิดขึ้นทั่วไปและนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นว่า สถาบันทุกสถาบัน องค์กรทุกองค์กรในสังคมต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะรับผิดชอบต่อปัญหาจริยธรรมในสังคม (เพ็ญศิริ จีระเดชากุล, 2539)

ขณะที่ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี ได้กล่าวเน้นว่า จะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญาและมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2525 : 96)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแยกแยะความถูกต้องและผิด สร้างจิตสำนึกในการเคารพสิทธิของผู้อื่น และเสริมสร้างสังคมที่มีความสงบสุข นอกจากนี้ การปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่ในวัยเรียนยังช่วยเตรียมความพร้อมให้พวกเขาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

องค์ประกอบในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ



1) ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือความเข้าใจในเหตุของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด

2) ส่วนประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

3) ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือพฤติกรรมการกระทำที่บุคคล ตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่ กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าวข้างต้น และบางส่วนอาจ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้น ๆ หรือความรุนแรงของการ ปิบบั่นของสถานการณ์ที่รุมเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) ว่า ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

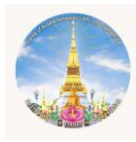
1) ความรู้จริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควร กระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญา ของบุคคลด้วย

2) ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะ หรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับ ค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของ

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่ กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง การกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นแ สดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญ มากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผล โดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมใน สถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 2)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ได้แก่ การบริหารโรงเรียน ตัวจริยธรรม การสอนหรือวิธีสอน การจัดสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมจริยศึกษา องค์ประกอบในการส่งเสริม จริยธรรมดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ก็ด้วยการกำกับดูแลของผู้บริหารโรงเรียนและความร่วมมือของ ครูผู้สอน



หลักการระ 6

การวธรรม หรือความเคารพ เป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ และนำไปสู่ความเจริญในชีวิต การมีความเคารพนับเป็นคุณสมบัติของอารยชน ซึ่งแสดงออกถึงอารยธรรมและความเรียบร้อยในการปฏิบัติต่อกัน บุคคลที่มีความเคารพจะสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อการกระทำของตน นำมาซึ่งความสำเร็จและความชื่นชมยกย่องในสังคม พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าความเคารพเป็นมงคลที่ส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ทำให้ชีวิตมีความเจริญ ดังที่พระพุทธพจน์กล่าวว่า “ความเคารพ ความถ่อมตน นี่เป็นมงคลอันสูงสุด” (บุญมา จิตจรัส, 2533)

ความเคารพ หรือ การระ หมายถึงการปฏิบัติด้วยความจริงจังและจริงใจต่อสิ่งที่ควรเคารพ แบ่งเป็น 6 ประการ (อง.ฉก.ก. (ไทย) 22/303/368) ดังนี้

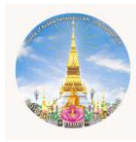
1. พุทธการวตา การเคารพในพระพุทธเจ้า โดยการแสดงออกด้วยกาย วาจา และใจ ทั้งในเวลาที่อยู่ถึงพระพุทธเจ้า การเข้าวัด หรือการกระทำที่เกี่ยวข้อง (พระอภิชัย อภิวิฑฒโน, 2563)
2. ธรรมการวตา การเคารพในพระธรรม โดยไม่เหยียบย่ำหรือวิจารณ์ด้วยความดูหมิ่น และยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้า
3. สังฆการวตา การเคารพในพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามคำสอนของพระพุทธเจ้า
4. สิกขาการวตา การเคารพในไตรสิกขา โดยปฏิบัติตามข้อกำหนดทางศีล สมาธิ และปัญญา
5. อัปมาทการวตา การเคารพในความไม่ประมาท ด้วยการรักษาสติ ไม่ประมาทในวัย สุขภาพ หรือชีวิต
6. ปฏิสันถารการวตา การแสดงความเคารพในการปฏิสันถารต่อผู้มาเยือน ด้วยการต้อนรับที่เหมาะสม ทั้งในด้านวัตถุและการสนทนาธรรม

ความสำคัญของหลักธรรมการระ 6

หลักธรรมการระ 6 เป็นแนวทางในการสร้างความเคารพและความรับผิดชอบในสังคมตามหลักพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยการแสดงความเคารพต่อ 6 สิ่ง ได้แก่ พระรัตนตรัย พระสงฆ์ พ่อแม่ ครู อาจารย์ ผู้มีอำนาจในหน้าที่ และผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ความสำคัญของหลักธรรมการระ 6 อยู่ที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสมานฉันท์ในสังคม การแสดงความเคารพต่อผู้มีคุณธรรมและบุคคลที่มีบทบาทในชีวิตทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความสงบสุขในสังคม (สุภัทรา จันทวิเศษ, 2563)

ในแง่ของการศึกษา หลักธรรมการระ 6 ยังถูกนำมาใช้ในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยการแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์และผู้ที่มีความรู้ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ หลักการการระต่อผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบยังช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีคุณธรรม (วรพงศ์ โพธิ์ไสย, 2562)

หลักธรรมการระยังส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม การเคารพต่อบุคคลต่าง ๆ ตามบทบาทและหน้าที่ที่เหมาะสม ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน การแสดงความเคารพต่อ



บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในชีวิต เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ นับว่าเป็นการสร้างวินัยทางจริยธรรมที่ช่วยเสริมสร้างสังคมให้เกิดความเจริญก้าวหน้า (ประพันธ์ กุลฉัตรชัย, 2561)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการระ 6 คือการส่งเสริมความเคารพต่อบุคคลและสิ่งที่มีคุณธรรมในสังคม เช่น พระรัตนตรัย พ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ การปฏิบัติตามหลักการระ 6 ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคลในสังคม

บทสรุป

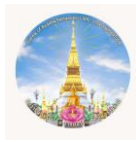
บทสรุปของบทความวิชาการเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนตามหลักการระ 6 เน้นการนำหลักการการระซึ่งเป็นหนึ่งในหลักธรรมสำคัญของพุทธศาสนาใช้ในการเสริมสร้างจริยธรรมของนักเรียน หลักการระ 6 ประกอบด้วยความเคารพต่อพระรัตนตรัย พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ผู้มีอำนาจหน้าที่ ผู้มีศีลธรรม และธรรมชาติ การนำหลักการระนี้มาใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีและความรับผิดชอบทางสังคม ช่วยให้นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและบทบาทของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในสังคมโรงเรียน

ในปัจจุบัน ปัญหาด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ หลักการระ 6 ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนทั้งในด้านความมีวินัย การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน การพัฒนาจริยธรรมดังกล่าวทำให้ระบบการศึกษามีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ในครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนตามหลักการระ 6 ถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม หลักการระ 6 ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนแต่ยังสามารถปรับใช้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและชุมชน เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม หลักการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนและชุมชน เพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

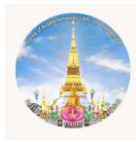
การประยุกต์หลักการระ 6 ในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนถือเป็นแนวทางการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่ครอบคลุมทั้งด้านความเคารพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการพัฒนาวินัยให้แก่ นักเรียน หลักการระ 6 ที่ประกอบไปด้วยการเคารพพระรัตนตรัย พ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้มีอำนาจหน้าที่ ผู้มีศีลธรรม และธรรมชาติ สามารถนำมาปรับใช้ในระบบการศึกษาและชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมให้เป็นแบบแผน โมเดลการประยุกต์หลักการระ 6 นี้สามารถอธิบายได้ดังนี้



1. การวระต่อพระรัตนตรัย (Respect for the Triple Gem)
การนำพระรัตนตรัยมาเป็นที่พักพิงทางใจ
2. การวระต่อพ่อแม่ (Respect for Parents)
นักเรียนได้รับการปลูกฝังการเคารพพ่อแม่ที่เป็นผู้มีพระคุณ
3. การวระต่อครูอาจารย์ (Respect for Teachers)
การแสดงความรักต่อครูอาจารย์ทำให้นักเรียนมีความขยันและตั้งใจเรียน
4. การวระต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ (Respect for Authority Figures)
การเคารพต่อผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นผู้บริหาร
5. การวระต่อผู้มีศีลธรรม (Respect for Virtuous Individuals)
การยึดถือบุคคลผู้มีศีลธรรมและคุณธรรม
6. การวระต่อธรรมชาติ (Respect for Nature)
การปลูกฝังให้นักเรียนเคารพและรักษาธรรมชาติ

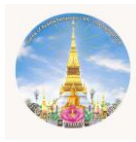
หลักการวระ 6	แนวทางการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน
1. การวระต่อพระรัตนตรัย (Respect for the Triple Gem)	การนำพระรัตนตรัยมาเป็นที่พักพิงทางใจ ช่วยให้นักเรียนมีจุดยึดเหนี่ยวทางศีลธรรม พัฒนาความสงบภายในและความเป็นมิตรต่อผู้อื่น
2. การวระต่อพ่อแม่ (Respect for Parents)	นักเรียนได้รับการปลูกฝังการเคารพพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณ ส่งเสริมความกตัญญูและการแสดงออกด้วยความรักต่อผู้ปกครอง
3. การวระต่อครูอาจารย์ (Respect for Teachers)	การแสดงความรักต่อครูอาจารย์ช่วยเสริมสร้างความขยันและความตั้งใจในการเรียน เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนและความรับผิดชอบในตนเอง
4. การวระต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ (Respect for Authority Figures)	การให้ความเคารพต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ เช่น ผู้บริหาร หรือผู้ใหญ่ในองค์กร ช่วยสร้างวินัยและการมีมารยาทในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ
5. การวระต่อผู้มีศีลธรรม (Respect for Virtuous Individuals)	นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ยึดถือบุคคลผู้มีศีลธรรมและคุณธรรมเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ
6. การวระต่อธรรมชาติ (Respect for Nature)	การปลูกฝังให้นักเรียนเคารพและรักษาธรรมชาติ ช่วยให้เกิดความตระหนักในสำคัญของสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมพฤติกรรมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนตามหลักการวระ 6

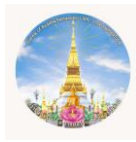


เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย, หน้า 4-8.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2552). *จริยศาสตร์และจริยธรรมเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรราชวิทยาลัย, หน้า 1.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, หน้า 2.
- ทิตนา แคมมณี. (2526). *การแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองด้วยระบบคู่สัญญา*. วารสารวิชาการ, ปีที่ 10 ฉบับที่ 5 (เมษายน-มิถุนายน 2526): 15.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2529). *คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 118.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *พุทธธรรม ฉบับเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, หน้า 168.
- พระเทพเวที (ประยุต ปยุตโต). (2530). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย, หน้า 56.
- พระมหาภิรัฐกร อำสุมาลี. (2564). *แนวทางการปฏิบัติสู่ความเป็นอริยะที่ปรากฏในภยสูตร*. วารสารโพธิศาสตร์ปริทรรศน์.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2533). *พุทธศาสนากับปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป, หน้า 81.
- เพ็ญศิริ จีระเดชากุล. (2539). *กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาและการศึกษาวิวัฒนาการของจิตวิทยาจริยธรรมในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, หน้า 41.
- บุญมา จิตจรัส. (2533). *มงคล 38 ประการ ฝ่ายวิชาการ กองศาสนศึกษา กรมศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา, หน้า 215.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, หน้า 323.
- ศรีชล ฉายาพงษ์. (2553). *ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการตำรวจ ชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวน*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, หน้า 10.
- ศักดิ์ชัย นิธิภูวี่. (2525). *จริยศาสตร์ศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, หน้า 96.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, และธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, หน้า 168.
- สาโรช บัวศรี. (2521). *ความรู้สำหรับครูเรื่องบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, หน้า 3.



- สุรัชย์ จันทจรรัส. (2561). การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการศึกษา. *วารสารการศึกษาพัฒนาชุมชน*. Alderfer, C. P. (1972). *Existence, Relatedness, and Growth: Human Needs in Organizational Settings*. New York: Free Press, p. 45.
- Herzberg, F. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley & Sons, p. 113.
- Kant, I. (1785). *Groundwork of the Metaphysic of Morals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kohlberg, L. (1976). *The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice*. Harper & Row.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, หน้า 80-81.
- Maslow, A. H. (1972). *Motivation and Personality* (2nd ed.). New York: Harper & Row, p. 12.
- McGregor, D. (2021). *Theory X and Theory Y of Motivation*.
- Papattha, C. (2021). Causal Relationship Model of the Ethical Factors Influencing Ethical Characteristics of Mass Communication Students Based on Thai Qualifications Framework for Higher Education. *Journal of MCU Buddhist Review*. Download PDF.
- Piaget, J. (1932). *The Moral Judgment of the Child*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., Ltd.
- Soros, G. (2016). Economic Needs and Global Growth. *Journal of International Economics*, 12(2), 55-67. Available at: International Economics Journal.
- Udomchandavan, P. (2018). Human Needs and Community Development in Thailand. *Mahachula Academic Journal*, 103-115. Available at: Mahachula Journal.



หลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎก Legislative and Judicial Principles in the Tipitaka

สุพัตตา รูปเลิศ / Suphatta Ruploet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

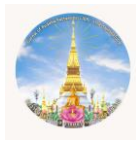
*Corresponding Author E-mail: Suphatta07102547@gmail.com

(Received: 29 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักนิติบัญญัติและตุลาการที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นแหล่งอ้างอิงทางศาสนาและกฎหมายสำคัญของพุทธศาสนา พระไตรปิฎกไม่เพียงแต่เป็นคู่มือทางศาสนาที่แสดงถึงหลักธรรมและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของพุทธศาสนิกชน แต่ยังแฝงไปด้วยหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งระเบียบทางสังคม การพิพากษา และการบังคับใช้กฎหมายในชุมชนสงฆ์ บทความนี้เริ่มต้นด้วยการสำรวจโครงสร้างและเนื้อหาของพระไตรปิฎก โดยเน้นที่หมวดหมู่และข้อความที่เกี่ยวข้องกับหลักการทางนิติบัญญัติ เช่น วินัยปิฎกที่กล่าวถึงกฎเกณฑ์การจัดการทางพระวินัย รวมถึงกระบวนการสอบสวนและการพิพากษาที่ปรากฏในตัวบทของพระไตรปิฎก นอกจากนี้ บทความยังพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการเหล่านี้กับการสร้างความยุติธรรมในสังคม โดยเปรียบเทียบกับหลักนิติธรรมในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงความเป็นมาของกระบวนการนิติบัญญัติและตุลาการในบริบททางศาสนา การศึกษาพบว่าหลักการเหล่านี้มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนในการประยุกต์ใช้เพื่อคงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของชุมชนสงฆ์ อีกทั้งยังมีอิทธิพลในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมที่ยังคงสะท้อนในสังคมปัจจุบัน บทความนี้สรุปว่าการศึกษาลักษณะนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกไม่เพียงแต่ทำให้เราเข้าใจถึงกระบวนการและวิธีการในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์ในอดีต แต่ยังช่วยให้เราเห็นถึงคุณค่าของหลักการเหล่านี้ที่ยังคงเป็นประโยชน์ในด้านการสร้างความยุติธรรมและระเบียบในสังคมสมัยใหม่

คำสำคัญ : นิติบัญญัติ, ตุลาการ, พระไตรปิฎก



Abstract

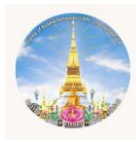
This article aims to analyze and synthesize the legislative and judicial principles found in the Tipitaka, which serves as a significant religious and legal reference in Buddhism. The Tipitaka is not only a religious guide outlining the principles and daily practices for Buddhists, but it also contains principles related to the establishment of social order, adjudication, and law enforcement within the monastic community. The article begins by exploring the structure and content of the Tipitaka, focusing on the categories and texts relevant to legislative principles, such as the Vinaya Pitaka, which addresses regulations concerning monastic discipline, including the investigation and adjudication processes found within its texts. Additionally, the article examines the relationship between these principles and the establishment of justice in society by comparing them to the rule of law in contemporary society. This comparison aims to illustrate the historical background of legislative and judicial processes within a religious context. The study finds that these principles are complex and nuanced in their application to maintain the harmony of the monastic community and continue to influence ethical standards that are still reflected in modern society. The article concludes that the study of legislative and judicial principles in the Tipitaka not only helps us understand the processes and methods used to address issues within the monastic society in the past but also highlights the value of these principles, which remain beneficial for promoting justice and order in modern society.

Keywords: Legislation, Judiciary, Tipitaka

บทนำ

หลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกมีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงศาสนาและการจัดระเบียบสังคมในยุคโบราณ โดยมุ่งเน้นการสร้างความสะดวก ความเป็นธรรม และความเมตตาผ่านการบัญญัติกฎหมายทางวินัยและจริยธรรมหลักการเหล่านี้สะท้อนถึงแนวทางของพระพุทธศาสนาในการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมือสร้างความสมานฉันท์ในสังคม (พระมหาสมบัติ ธรรมสาโร, 2562)

อย่างไรก็ตามการปรับใช้หลักนิติบัญญัติในบริบทของสังคมปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การตีความที่แตกต่างกันและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมและกฎหมายในยุคใหม่ (Kulsuwan, 2021) ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งสำรวจบทบาทและคุณค่าของหลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎก



พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางการปรับใช้ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและระบบยุติธรรมในปัจจุบัน

โดยสรุป หลักการและเหตุผลของหลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกคือการสร้างกรอบการดำเนินชีวิตที่ยึดถือธรรม เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความสามัคคีในสังคม ด้วยการใช้หลักธรรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติและการตัดสินใจอย่างเป็นธรรม ซึ่งสะท้อนถึงความเข้าใจในหลักธรรมและการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา (ธนาคม บรรเทากุล, 2562)

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกถือเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ที่รวบรวมหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม พระไตรปิฎกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. พระวินัยปิฎก ว่าด้วยกฎระเบียบและข้อปฏิบัติของพระสงฆ์ เช่น สิกขาบทและขนบธรรมเนียมที่ช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยของคณะสงฆ์
2. พระสุตตันตปิฎก รวมพระสูตรและธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่บุคคลต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมคำสอนเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นธรรม
3. พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยการอธิบายหลักธรรมในเชิงปรัชญาและวิเคราะห์จิต ซึ่งช่วยให้เข้าใจธรรมะในเชิงลึก

นอกจากนี้พระไตรปิฎกยังสะท้อนถึงเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือการบรรลุนิพพานหรือการหลุดพ้นจากทุกข์โดยใช้หลักธรรมที่นำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า "ธรรมะในพระพุทธศาสนามีผลในทางปฏิบัติจริง ตั้งแต่ชีวิตปัจจุบัน" (พระธรรมปิฎก, 2543)

การศึกษาพระไตรปิฎกไม่เพียงช่วยให้เข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้นแต่ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและสังคมโดยส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบสุขผ่านการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน

คำว่า พระพุทธศาสน์ สามารถแยกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ พระ ซึ่งมาจากคำว่า วร หมายถึงสิ่งที่ประเสริฐและดีเลิศ พุทธะ หมายถึง ผู้รู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบาน อันหมายถึงพระพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้หรือริสสืออย่างถ่องแท้ ส่วน ศาสน์ หมายถึงความรู้หรือองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และประสบการณ์ เมื่อนำทั้งหมดมารวมกัน จึงได้ความหมายว่า "องค์แห่งความรู้ของผู้รู้ ผู้ตื่น และผู้เบิกบานอย่างประเสริฐ (จันทน์ อติวิฒนสิทธิ์, 2548) ในบรรดาองค์ความรู้ทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำสอนที่ทรงค้นพบใหม่ หมายถึง ความรู้และหลักธรรมที่ยังไม่เคยมีมาก่อน เช่น อริยสัจและปฏิจจสมุปบาท 2) คำสอนที่ทรงปฏิรูประบจากลัทธิหรือศาสนาอื่นๆ เช่น การทำบุญที่เน้นคุณธรรมและความบริสุทธิ์ของผู้ให้และผู้รับ ซึ่งแตกต่างจากค่านิยมเดิมที่เชื่อว่าการทำบุญต้องทำเฉพาะกับพราหมณ์ 3) คำสอนที่ทรงปฏิวัติแนวคิดที่ขัดแย้งกับศาสนาเดิม เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อบูชาบุญ พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าการกระทำนี้



เป็นบาป ซึ่งเป็นการปฏิเสธหลักคิดเก่าที่ว่าเป็นสิ่งดีงาม ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงถึงความลึกซึ้งและความสมบูรณ์ขององค์ความรู้ในพระพุทธศาสนา (บุญมี แท่นแก้ว, 2540)

พระพุทธศาสนามีเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุนิพพาน ซึ่งหมายถึงการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด การเข้าถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง และบรรลู่ถึงความสุขอันสูงสุด ทางพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดประโยชน์หรือหัตถะที่เป็นเป้าหมายสำคัญและเป้าหมายรองเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นเป้าหมายที่มนุษย์มุ่งหวังไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ทิฏฐิธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์เฉพาะหน้าที่สามารถสัมผัสได้ในปัจจุบัน 2) สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์เชิงนามธรรมที่รู้สึกได้ เช่น ความอึดใจและความภาคภูมิใจ และ 3) ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด หรือความสุขที่ปราศจากความทุกข์และไม่หวั่นไหวต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก (พระธรรมปิฎก, 2541)ระดับ ดังนี้

1) ทิฏฐิธัมมิกัตถะ คือประโยชน์เฉพาะหน้าที่สามารถถูกต้องสัมผัสได้ หรือจุดหมายที่เห็นภาพได้ในปัจจุบัน เช่น มีสุขภาพอนามัยที่ดี, มีอาชีพการงาน, มีเงินจ่าย, มีสถานภาพที่ดี, มีครอบครัวที่อบอุ่นเป็นอาทิ

2) สัมปรายิกัตถะ คือประโยชน์ที่เป็นลักษณะนามธรรม ที่สามารถรู้สึกสัมผัสได้ ถึงจุดหมายที่ตาของมนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นซาบซึ้งใจ ความรู้สึกภาคภูมิใจ, ความรู้สึกอึดใจ, ความรู้สึกจะเราก็มั่นใจ, ความรู้สึกอยากรู้และมั่นใจ เป็นอาทิ

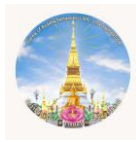
3) ปรมัตถะ คือประโยชน์อย่างประเสริฐ ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์อย่างยิ่ง ที่ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม 8 ประการ ไม่มีผิติดหวัง-เศร้าสร้อยสอย-น้อยใจ, มีความโปร่งสงบสบายใจและเป็นอยู่ด้วยพุทธปัญญาเป็นอาทิ (คุณ โทจันทร์, 2545)

สรุปได้ว่า พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ พระวินัยปิฎก ว่าด้วยกฎระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์, พระสุตตันตปิฎก ที่รวบรวมคำสอนและธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า และ พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งอธิบายหลักธรรมในเชิงปรัชญาและวิเคราะห์จิต พระไตรปิฎกจึงเป็นแนวทางในการศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

ความหมายของพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนาที่บรรจุหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งประกอบด้วยสามส่วนหลัก ได้แก่ พระวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก พระวินัยปิฎกกล่าวถึงกฎระเบียบและข้อบังคับที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อควบคุมการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ สุตตันตปิฎกครอบคลุมคำสอนและการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า ส่วนอภิธรรมปิฎกกล่าวถึงธรรมชาติของจิตและเจตสิก (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2543: 4). พระไตรปิฎกถูกสังคายนาหลายครั้งหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพาน โดยคณะสงฆ์ตั้งใจรวบรวมและจัดเก็บไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน

ในเชิงสถานการณ์ปัจจุบัน การตีความหลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกยังคงเป็นเรื่องท้าทาย เนื่องจากการปรับใช้หลักธรรมเหล่านี้ให้เข้ากับบริบทสมัยใหม่จำเป็นต้องพิจารณาทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หลักธรรมเดิมที่ถูกใช้ในการจัดการปัญหาสังคมในสมัยโบราณอาจไม่สอดคล้องกับ



ความท้าทายของสังคมปัจจุบัน ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงแนวทางในการประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและยั่งยืน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

เสถียรพงษ์ วรรณปก ได้ระบุการทำสังคายนาในส่วนของฝ่ายเถรวาทเอาไว้ 5 ครั้ง แล้วครั้งที่ 5 นี้เอง ที่มีหลักฐานเป็นการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะก่อนหน้านี้ใช้วิธีการท่องจำจากปากต่อปาก ประกอบด้วย (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2543)

ครั้งที่ 1 หลังจากพระพุทธเจ้าทรงปรินิพพานไปแล้ว 3 เดือน สาเหตุเนื่องจากพระภิกษุผู้บวชตอนแก่ชื่อว่า สุภททะ ได้กล่าวดูหมิ่นพระธรรมวินัย พระมหากัสสปะเกรง ว่าพระธรรมวินัยจะเสื่อมสูญ จึงเรียกประชุมพระสงฆ์ 500 รูป ทำสังคายนา ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา ข้ามเขารบรพต ใกล้กรุงราชพฤกษ์ ในคราวนี้พร้อมมหากัสสปะเป็นประธานในการ

ครั้งที่ 2 หลังจากพระพุทธเจ้าทรงปรินิพพานไปแล้ว 100 ปี สาเหตุมาจากพระภิกษุวัชชีบุตรกลุ่มหนึ่งได้ปฏิบัติย่อยพระธรรมวินัย 10 ประการ เช่น เก็บเกลือไว้ในเขาสามารถนำมาสะสมอาหารไว้สำหรับฉันเลยจับได้ตลอดไป เมื่อตะวันสายเกินเที่ยงวันไปแล้วประมาณสององคุลีฉันอาหารได้ รับเงินและทองได้ พระเถระผู้ใหญ่ร่วมมือกันจัดทำสังคายนาครั้งนี้ 8 รูปคือ พระสัพพกามี พระสาฬหะ พระขุชโสภิตะ พระสมณะ พระเวระ พระสัมภุตสาณวาสี พระยสกากันทบุตร และพระสมณะ

ครั้งที่ 3 หลังจากพระพุทธเจ้าทรงปรินิพพานไปแล้ว 235 ปี สาเหตุเนื่องจากเดียรฉัตรปลอมบวชในพระพุทธศาสนามากขึ้น แสดงพระธรรมวินัยผิดเพี้ยนไปจากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเป็นประธาน และมีพระสงฆ์จำนวน 1,000 รูป ณ โอศการาม เมืองปาตลีบุตร เพื่อชำระพระธรรมวินัยและกำจัดเดียรฉัตรออกไป โดยได้รับความอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราช ใช้ระยะเวลาในการทำสังคายนาถึง 9 เดือน

ครั้งที่ 4 หลังจากพระพุทธเจ้าทรงปรินิพพานไปแล้ว 238 ปี พระมหินทเถระ ได้ประดิษฐานพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา โดยมีพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ เป็นผู้อุปถัมภ์

สรุปได้ว่า พระไตรปิฎกหมายถึงคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ พระวินัยปิฎก (กฎระเบียบและข้อบังคับของสงฆ์), พระสุตตันตปิฎก (คำสอนและหลักธรรมต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้), และ พระอภิธรรมปิฎก (หลักปรัชญาและวิเคราะห์ธรรมละเอียด) เป็นแหล่งอ้างอิงหลักในการศึกษาพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติทางธรรม

องค์ประกอบของพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา คำว่า “ไตรปิฎก” ตามรูปศัพท์ภาษาบาลีว่า “ติปิฎก” หรือ “เตปิฎก” ความหมายของพระไตรปิฎกมีสองนัย คือ ปิฎก หมายถึง คัมภีร์ หรือตำรา ดังบาลีว่า มาปิฎกสมปทานน แปลว่า “อย่าเชื่อโดยการอ้างตำรา”



ปิฎก หมายถึง ภาชนะ (เช่น ตะกร้า) ดังประโยคบาลีว่า อถ บุริโส อาคจเณยย กุททลปิฎกมาทาย แปลว่า "ครั้งนั้น บุรุษคนหนึ่งถือจอบและตะกร้าเดินมา"

ดังนั้น คำว่า “พระไตรปิฎก” ในที่นี้จึงหมายถึง ตำราที่บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้า (และพระสาวกองค์สำคัญ) ไว้เป็นหมวดหมู่ ดุจดั่งภาชนะที่รองรับสิ่งของต่างๆ ให้เป็นระเบียบสวยงาม พระไตรปิฎกประกอบด้วยความสำคัญตามคัมภีร์ 3 ปิฎก คือ

1) พระวินัยปิฎก ว่าด้วยวินัย หรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความประพฤติความเป็นอยู่ ของธรรมเนียม ในการดำเนินการต่างๆ ของพระภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์

2) พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยเรื่องพระสูตร หรือการเทศนาที่ตรัสแก่บุคคลต่างๆ ในเวลาและสถานที่ต่างกัน

3) พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยหลักธรรมต่างๆ ที่อธิบายในเรื่องวิชาการล้วนๆ ไม่เกี่ยวกับบุคคล โดยสถานการณ์ ส่วนมากเป็นคำสอนด้านจิตวิทยาและอภิปรัชญาในพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า พระไตรปิฎกประกอบด้วยสามส่วนหลัก ได้แก่ พระวินัยปิฎก ซึ่งเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับกฎระเบียบ และการปฏิบัติตนของพระสงฆ์, พระสุตตันตปิฎก ที่รวมพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าและเรื่องราวต่างๆ ที่สอนประชาชน และ พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งเป็นการอธิบายหลักธรรมในเชิงลึกด้านจิตวิทยาและปรัชญา ทั้งสามส่วนนี้รวมกันเป็นแนวทางที่ใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติธรรมตามพุทธศาสนา

ความสำคัญและคุณค่าของพระไตรปิฎก

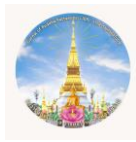
พระไตรปิฎกเป็นความสำคัญและคุณค่าสำหรับหลายประการ ดังนี้พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543)

1.พระไตรปิฎกเป็นที่รวบรวมพระพุทพจน์ พระไตรปิฎกเป็นแหล่งที่บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ตรัสไว้ด้วยพระองค์เอง เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนในยุคปัจจุบันสามารถศึกษา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างถูกต้อง

2.พระไตรปิฎกเป็นศาสดาแทนพระพุทธเจ้า พระไตรปิฎกเป็นที่บรรจุพระธรรมวินัยซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ ทำให้ผู้คนสามารถเข้าใจคำสอนและพระดำรัสของพระพุทธเจ้าได้ผ่านพระไตรปิฎก

3.พระไตรปิฎกเป็นแหล่งต้นกำเนิดคำสอนในพระพุทธศาสนา คำสอนต่าง ๆ ที่อาจารย์และนักปราชญ์นำมาถ่ายทอดในพระพุทธศาสนาล้วนมีรากฐานมาจากพระไตรปิฎกซึ่งเป็นแหล่งความรู้แม่บทที่ครบถ้วนสมบูรณ์

4.พระไตรปิฎกเป็นมาตรฐานหลักฐานในพระพุทธศาสนา พระไตรปิฎกเป็นมาตรฐานสูงสุดที่ใช้ในการอ้างอิงและยืนยันคำสอนในพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง



5.พระไตรปิฎกเป็นเครื่องมือตรวจสอบคำสอน คำสอนใด ๆ ที่จะถือว่าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา ต้องสอดคล้องกับพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎก แม้แต่เนื้อหาในพระไตรปิฎกเอง หากเกิดความสงสัยยังสามารถตรวจสอบด้วยหลักธรรมทั่วไปในพระไตรปิฎก

สรุปได้ว่า พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา รวบรวมคำสอนและหลักธรรมไว้อย่างครบถ้วนในสามส่วน ได้แก่ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก มีบทบาทสำคัญในการเป็นแนวทางชีวิต การศึกษา และการปฏิบัติธรรม ช่วยเสริมสร้างสันติสุขและความสามัคคีในสังคม

หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎก

สถาบันนิติบัญญัติก็คือรัฐสภาหน้าที่ของรัฐสภาอย่างหนึ่งก็คือการตราพระราชบัญญัติ วิธีประชุมกันพิจารณาพระราชบัญญัติที่สมาชิกหรือรัฐบาลเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภา ให้ เสียงส่วนใหญ่เป็นมติชี้ขาด การตราพระราชบัญญัตินี้ถ้าเปรียบเทียบกับวิธีการในพระพุทธศาสนา เทียบได้กับการบัญญัติพระวินัยซึ่งใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ พระวินัยเป็นพระพุทธบัญญัติ ทั้งหมด การบัญญัติพระวินัยเป็นภาระหน้าที่ของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ ไม่ใช่เป็นภารกิจของคณะ สงฆ์ คณะสงฆ์คือกลุ่มพระภิกษุที่ประชุมกันทำกิจตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปก็คือ พระภิกษุแต่ละรูปก็คือ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระวินัยซึ่งเป็นพุทธบัญญัติ เพราะฉะนั้นสถาบันนิติบัญญัติหรือสถาบันที่มีลักษณะและหน้าที่อย่างสถาบันที่มีอยู่ในระบอบการปกครองของทางโลกจึงไม่มีอยู่ในพระพุทธศาสนา

การตราพระราชบัญญัติหรือการออกกฎหมายของสภานิติบัญญัติอาจกล่าวโดยสรุปมี 2 ลักษณะ คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528)

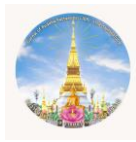
1. การตราพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำผิดซ้ำอีก ในกรณีการตรา พระราชบัญญัตินี้มีขึ้นหลังจากกระทำความผิดอันยังความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นหรือแก่ส่วนรวม เกิดขึ้นแล้ว กล่าวสั้นๆ ก็คือการออกกฎหมายมีขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์อันทำให้เกิดความเสียหาย ขึ้นแล้ว

2. หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกเป็นรากฐานสำคัญของการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติในคณะสงฆ์ โดยพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อย ความบริสุทธิ์ในจริยธรรม และความมั่นคงของชุมชนสงฆ์ หลักการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเน้นความโปร่งใสและความยุติธรรมในกระบวนการจัดระเบียบสังคม

พระพุทธบัญญัติแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่

1.พระพุทธบัญญัติ เป็นข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เช่น ปาราชิก (ความผิดร้ายแรงที่ทำให้พ้นจากความเป็นพระภิกษุ) และสังฆาทิเสส (ความผิดที่ต้องอาศัยการชำระในที่ประชุมสงฆ์) ซึ่งช่วยรักษามาตรฐานจริยธรรมของพระสงฆ์

2.ขนบธรรมเนียม เป็นกฎระเบียบที่เน้นการรักษาความเหมาะสมในพฤติกรรม เช่น อภิสมาจาร (มารยาทที่เหมาะสมสำหรับพระภิกษุ)



เมื่อเปรียบเทียบกับหลักนิติบัญญัติในสังคมปัจจุบัน การบัญญัติพระวินัยมีลักษณะคล้ายกับการตรากฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจน เช่น การไต่สวน การตรวจสอบ และการตัดสิน อย่างไรก็ตาม หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกเน้นการส่งเสริมความบริสุทธิ์และการขัดเกลادنองมากกว่าการลงโทษ เพื่อป้องกันปัญหาเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้การประยุกต์ใช้หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกกับสังคมปัจจุบันยังสามารถนำไปใช้ในการสร้างระบบที่โปร่งใสและยุติธรรม เช่น การใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยหรือการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยความเมตตาซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกคือการวางกรอบกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้เป็นไปตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเน้นการสร้าง ความยุติธรรม ความเมตตา และความรับผิดชอบต่อบุคคล การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้มุ่งหวังให้เกิดความสงบสุขและความสามัคคีในสังคม ผ่านการตัดสินและการลงโทษที่มีความยุติธรรมและโปร่งใส

หลักนิติบัญญัติและตุลาการเปรียบเทียบกับหลักประชาธิปไตย

การเปรียบเทียบหลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกกับประชาธิปไตย

หลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกมีรากฐานอยู่บนธรรมะที่เน้นความยุติธรรม ความเมตตา และความโปร่งใส ขณะที่ประชาธิปไตยมีรากฐานอยู่บนเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิของประชาชน โดยทั้งสองระบบมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันในประเด็นสำคัญดังนี้

1. อำนาจนิติบัญญัติ ในพระพุทธศาสนา การบัญญัติพระวินัยเป็นหน้าที่เฉพาะของพระพุทธเจ้า โดยอาศัยการตัดสินใจตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น การบัญญัติสิกขาบทเพื่อแก้ไขความผิดพลาดในคณะสงฆ์

ในประชาธิปไตย การออกกฎหมายเป็นหน้าที่ของรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนที่ประชาชนเลือกตั้ง การพิจารณาร่างกฎหมายมักผ่านการโหวตจากเสียงส่วนใหญ่ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2541)

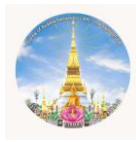
2. อำนาจบริหาร พระพุทธศาสนาเน้นการบริหารร่วมกันในคณะสงฆ์ โดยใช้การประชุมและมติเอกฉันท์ เช่น การกำหนดเขตสีมาหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ในประชาธิปไตย อำนาจบริหารอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน ผ่านการเลือกตั้งและการกำหนดนโยบาย

3. อำนาจตุลาการ ในพระพุทธศาสนา การตัดสินข้อขัดแย้งหรือกรณีใช้หลักธรรม เช่น สัมมุขาวินัย (การไต่สวนโดยตรง) และการปรึกษาในที่ประชุมสงฆ์

ในประชาธิปไตย กระบวนการตุลาการใช้ระบบศาลและกฎหมายที่กำหนดโทษชัดเจน โดยมุ่งเน้นการป้องกันและรักษาความสงบสุขของสังคม

ความแตกต่างเชิงโครงสร้าง

พระไตรปิฎกให้ความสำคัญกับการรักษาความบริสุทธิ์ของพระธรรมวินัยและการขัดเกลادنอง ขณะที่ประชาธิปไตยมุ่งเน้นการสร้าง ความเท่าเทียมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ



ตัดสินใจ

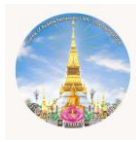
ข้อเสนอเพื่อการประยุกต์ใช้

การผสมผสานหลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกกับแนวคิดประชาธิปไตยอาจนำไปสู่การสร้างระบบกฎหมาย ที่โปร่งใสและมีจริยธรรม เช่น การออกกฎหมายที่คำนึงถึงความเมตตาและประโยชน์ส่วนรวม หรือ การส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งในสังคมผ่านกระบวนการที่ยุติธรรมและเที่ยงธรรม การเปรียบเทียบลักษณะการปกครองของฝ่ายอาณาจักรกับฝ่ายพุทธจักรซึ่งมีรูปแบบตามระบอบของประชาธิปไตย 3 สถาบันหลัก คือ

1. สถาบันนิติบัญญัติ ก็คือรัฐสภาที่มีหน้าที่คือตราพระราชบัญญัติโดยวิธีประชุมกัน พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือรัฐบาลเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภา ใช้ระบบเสียงส่วนใหญ่เป็นมติในการชี้ขาด พระวินัยเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด ส่วนคณะสงฆ์ไม่มีอำนาจ ในการบัญญัติ เพียงแต่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระวินัยหรือพุทธบัญญัติการตราพระราชบัญญัติหรือออกกฎหมายของสถาบันนิติบัญญัติมี 2 ลักษณะ คือ

ก. การตราพระราชบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกคือเมื่อมี เหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วจึงออกกฎหมาย

ข. การตราพระราชบัญญัติเพื่อป้องกันล่วงหน้า คือเหตุการณ์ที่จะก่อความเสียหายยังไม่เกิดขึ้น แต่คาดว่าจะเกิดขึ้นจึงออกกฎหมายไว้ล่วงหน้า กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักหรือกฎหมายสูงสุดของการปกครองในทางโลก ส่วน พระวินัยในพระปาฏิโมกข์เป็นหลักในการปกครองคณะสงฆ์ พระวินัยแต่ละสิกขาบทมีบทบัญญัติระบุโทษแก่ผู้ละเมิดไว้ แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ ไม่มีบทบัญญัติระบุโทษควบคู่ไปด้วย แต่ไม่ระบุโทษแก่ผู้ละเมิดไว้ในกฎหมายอื่นที่ออกตามความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ จึงมีส่วนคล้ายประมวลกฎหมาย มากกว่า การแบ่งกฎหมายทางโลกแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ กฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน แต่พระวินัยจะมีลักษณะของกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชนรวมกันอยู่ อาบัติปาราชิกถ้าเป็นกฎหมายทางโลกจัดว่าเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งละเมิดย่อมมี บทบัญญัติลงโทษตามควรแก่กรณี แต่พุทธบัญญัติทรงปรับอาบัติปาราชิกก็คือการขาดจากความเป็น ภิกษุซึ่งจะเข้ามาบวชอีกมิได้ ซึ่งเท่ากับโทษประหารชีวิตนั่นเอง ส่วนเจตนารมณ์ในการบัญญัติ กฎหมายและพระวินัย เจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายคือเพื่อเป็นหลักการปกครองประเทศ หรือ บริหารสังคมให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบและมีความสุขตลอดจนเพื่อให้สังคมเจริญรุ่งเรืองและ ก้าวหน้าไปได้อย่างไม่ติดขัด อันจะอำนวยให้ปัจเจกบุคคลสามารถดำรงและดำเนินชีวิตได้ตามปกติ และอย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ จุดประสงค์ที่ทรงบัญญัติพระวินัยคือ 1) เพื่อป้องกันมิให้เป็นคนเหี้ยมโหด 2) เพื่อป้องกันมิให้เป็นคนลวงโลกเลี้ยวซื่อ 3) เพื่อป้องกันมิให้เป็นคนดुरาย 4) เพื่อป้องกันมิให้เป็นคนประพฤติเลวทราม 5) เพื่อป้องกันมิให้เป็นคนประพฤติเสียหาย 6) เพื่อป้องกันมิให้เป็นคนเล่นชุกชอน 7) เพื่อคล้อยตามความนิยมในครั้งนั้น 8) เพื่อให้เป็นธรรมเนียมของภิกษุสำหรับเจตนารมณ์ของการบัญญัติพระวินัยก็คือ 1) เพื่อความรับว่าดีงามที่เป็นไปโดยความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์ 2) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์



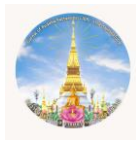
3) เพื่อกำราบคนหน้าด้านไม่รู้จักอาย 4) เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลอันดีงาม 5) เพื่อปิดกั้นความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในปัจจุบัน 6) เพื่อบำบัดความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อน อันจะบังเกิดในอนาคต 7) เพื่อความเสมอไมของคนที่ยังไม่เสมอไม 8) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของคนที่เลื่อมใสแล้ว 9) เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 10) เพื่อส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนวินัยให้หนักแน่น (พุทธบัญญัติ ที่มาในพระปาฏิโมกข์ คือศีล 227 ข้อ ส่วนที่มานอกพระปาฏิโมกข์เรียกว่าภิกษมาจาร หรือ กิริยามารยาทที่ควรประพฤติ) ส่วนการรักษากฎหมายกับการรักษาพระวินัย คือการละเมิด การ ละเมิดกฎหมายมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ละเมิดเพราะไม่รู้และละเมิดทั้งๆ ที่รู้ การละเมิดพระวินัย มีอยู่ 2 ลักษณะคือ ละเมิดเพราะเจตนาและละเมิดโดยไม่เจตนา ในอังคุตตรนิกายพระพุทธเจ้าทรงแสดงวัตถุประสงค์ของการบัญญัติสิกขาบท เพิ่มอีก 2 ข้อคือ เพื่อเอื้ออนุเคราะห์แก่คฤหัสถ์ทั้งหลาย และเพื่อตัดรอนฝักฝ่ายของภิกษุผู้มี ความปรารถนาชั่ว ร้าย

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์เหล่านี้แสดงถึงเจตนารมณ์ที่เน้นความดีงามและประโยชน์สุข ของสังคมเป็นอย่างมาก และบรรดาบทบัญญัติทั้งหลายในวินัยนั้น เรื่องที่ยืนยันถึงการให้ความสำคัญ แก่ส่วนรวมได้ดีที่สุด อย่างหนึ่ง ก็คือบทบัญญัติเกี่ยวกับสังฆกรรมต่างๆ อันได้แก่ การดำเนินกิจการ ของสงฆ์โดยการร่วมกันคิด ร่วมกันพิจารณาของภิกษุทั้งหลายผู้เป็นสมาชิก แต่สังฆกรรมทั้งหลายจะ เป็นไปได้ด้วยดีก็เพราะสงฆ์มีความ สามัคคี ไม่แตกแยก ข้อนี้จึงเป็นเหตุผลหลักอย่างหนึ่งที่ทำให้ พระพุทธเจ้าทรงย้ำความสำคัญของสังฆเภท และสังฆสามัคคี พุทธบัญญัติต่างๆ ก็ล้วนเป็นการ แสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่เกี่ยวกับประโยชน์สุขและความดี งามของสงฆ์และสังคมทั้งสิ้น ส่วนขั้นตอนในการบัญญัติพระวินัยนั้น เนื่องจากสิกขาบททั้งหลาย พระผู้มีพระ ภาควิได้ ทรงบัญญัติไว้ล่วงหน้า เมื่อเกิดเรื่องมัวหมองไม่ดียิ่งขึ้นภายในคณะสงฆ์ พระพุทธองค์จึงจะทรง บัญญัติขึ้น ดังนั้น ทุกสิกขาบทจะมีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) เมื่อมีเพื่อนภิกษุหรือชาวบ้านตำหนิ ประณามภิกษุผู้เป็นต้นเหตุนั้น
- 2) เมื่อภิกษุอื่นประพฤติดังามทราบเรื่องแล้วกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ
- 3) พระพุทธองค์รับสั่งให้ประชุมสงฆ์ แล้วตรัสถามภิกษุผู้เป็นต้นเหตุให้รับตามจริง
- 4) ทรงตำหนิแล้วชี้โทษแห่งการประพฤตินั้นแล้วตรัสอานิสงส์แห่งการสำรวม
- 5) ทรงบัญญัติสิกขาบท ห้ามมิให้ภิกษุทำอย่างนั้นอีก

ขั้นตอนในการบัญญัติพระวินัย หากเปรียบเทียบกับกฎหมายบ้านเมืองแล้ว เป็นขั้นตอน ในการลงโทษ ผู้กระทำความผิด ตั้งแต่กระบวนการดำเนินคดีความของตำรวจ เข้าสู่ศาลเพื่อสืบสวนโจทก์ จำเลย และพยานต่างๆ จากนั้นพระองค์จึงทรงตำหนิผู้กระทำความผิด รวมทั้งมีการกล่าวถึงอานิสงส์หรือ ข้อดีของการประพฤติดังามแล้ว จึงทรงบัญญัติสิกขาบทตามความผิดนั้นๆ เพียงแต่กระบวนการของศาล จะตัดสินโดยมีบทลงโทษกำหนดไว้ ชัดเจนอยู่แล้ว

2. สถาบันบริหาร ระเบียบเริ่มแรกทรงจัดการบริหารด้วยพระองค์เอง และทรงมีพระ สารีบุตรอัครสาวกเบื้องขวา และพระมหาโมคคัลลานะอัครสาวกเบื้องซ้าย แบ่งเบาภาระระยะหลังทรง มอบความเป็นใหญ่



ให้กับคณะสงฆ์ในการทำสังฆกรรมต่างๆ เช่น พิธีอุปสมบท, การกำหนดเขตสีมา กฐิน ปาฏิโมกข์ เป็นต้น มติทางโลกเสียงข้างมาก แต่มติคณะสงฆ์ต้องเป็นเอกฉันท์แม้ภิกษุหักท้วง เพียง 1 รูปก็ต้องทบทวนมติใหม่ ทรัพย์สินของสงฆ์ ภิกษุอยู่อาวาสเดียวกันเป็นเจ้าของร่วมกัน ภิกษุ รูปใดรูปหนึ่งจะถือเอาทรัพย์สินเป็นส่วนตัวไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากสงฆ์ สงฆ์มีความหมาย กว้าง ไม่มีลักษณะแน่นอนตายตัว เช่น ภิกษุในอาวาสหนึ่งประชุมกันทำกิจกรรม ก็เป็นกิจของสงฆ์ ถ้า มี 100 วัด สงฆ์ก็มี 100 กลุ่ม หรือคณะ (โบราณถือว่าหนึ่งอาวาสก็คือหนึ่งประเทศ หรือองค์กรหนึ่ง)

3. สถาบันตุลาการ กระบวนการตุลาการในระบอบการปกครองฝ่ายอาณาจักรเรียกว่า คดี ในทางพระวินัยเรียกว่า อธิกรณ์ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ศาลยุติธรรมทำหน้าที่ วินิจฉัยและพิพากษาอรรถคดีให้สอดคล้องกับกฎหมาย สงฆ์ทำหน้าที่วินิจฉัยและพิพากษาอรรถคดีให้สอดคล้องกับพระวินัย การทำหน้าที่ของสงฆ์ในการเป็นสถาบันตุลาการเมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้น 4 ประการคือ

1) วิวาทาธิกรณ์ การวิวาทกันของภิกษุในเรื่องพระธรรมวินัยสงฆ์จะวินิจฉัยว่าฝ่ายไหนผิด ฝ่ายไหนถูก เช่น วิวาทกันว่าสิ่งนี้เป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย เป็นต้น ดังนั้น สงฆ์พึง ระวังด้วยสัมมุขาวินัย และเยภยยสิกขา

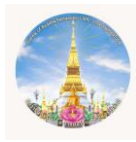
2) อนุวาทาธิกรณ์ การกล่าวโจทก์กันด้วยอาบัติ เช่น การฟ้องร้องกล่าวหาว่าภิกษุต้องอาบัติ ผู้วินิจฉัยพึงใช้หลักสัมมุขาวินัย สติวินัย อมูหวินัย และตัสสปาปิยสิกขา ข้อใดข้อหนึ่งเป็น เครื่องตัดสิน

3) อาปัตตาธิกรณ์ อาบัติที่ภิกษุต้องแล้ว (ได้ทำลงไปแล้ว) การปรับอาบัติ และการแก้ไข ตัวให้พ้นจากอาบัติ ด้วยวิธีปลงอาบัติ หรืออยู่กรรม เป็นต้น คณะผู้วินิจฉัยพึงใช้หลัก สัมมุขาวินัย ปญญาตกรณวินัย และติณวัตถการวินัย ข้อใดข้อหนึ่งเป็นเครื่องตัดสิน

4) กิจจาธิกรณ์ กิจที่เกิดขึ้นที่สงฆ์ต้องทำ ทั้งรับเข้าหมู่ เช่น พิธีอุปสมบท การลงโทษ เช่น นิคกรรม เป็นต้น กิจจาธิกรณ์นี้ สงฆ์พึงระวังด้วย สัมมุขาวินัย

นอกจากนั้นแล้วถ้าภิกษุรูปใดกระทำผิดพระพุทธองค์จะได้สวนหาความผิด แล้วจึงตัดสิน พิพากษา ถ้าหากสักขาบท (กฎหมาย) ใดไม่มีก็ทรงเรียกประชุมสงฆ์แล้วแจ้งเหตุที่เกิดขึ้นและปรับแก้สักขาบทนั้นใหม่ (ตรากฎหมายใหม่) การบัญญัติครั้งแรกเรียกว่ามูลบัญญัติหรือบัญญัติเดิม ส่วนข้อแก้ไขเพิ่มเติมเรียกว่าอนุบัญญัติ

สรุปได้ว่า หลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกมีพื้นฐานอยู่บนหลักธรรมะที่เน้นความยุติธรรม ความเมตตา และความโปร่งใส ในขณะที่หลักประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งสองหลักการมีเป้าหมายร่วมกันคือการสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและเป็นธรรม แต่หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกเน้นการปฏิบัติตามธรรม ส่วนประชาธิปไตยเน้นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตัดสินใจร่วมกัน



บทสรุป

หลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎกเน้นการวางกรอบทางศีลธรรมและจริยธรรมโดยใช้หลักธรรมะเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาความเป็นธรรมและสร้างสังคมที่มีความสงบสุข หลักการนี้ใช้ในบริบทของสังคมที่เชื่อในพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการปฏิบัติที่บริสุทธิ์และการปฏิบัติตามธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีการสังคายนาเพื่อปรับปรุงและรักษาความบริสุทธิ์ของพระธรรมวินัย และเพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติตามหลักนิติบัญญัติและตุลาการนั้นคงไว้ซึ่งความยุติธรรมและโปร่งใส

เมื่อเปรียบเทียบกับหลักประชาธิปไตย ซึ่งมีรากฐานอยู่บนหลักการสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกยังคงมีความสอดคล้องในด้านความเป็นธรรมและความโปร่งใส แต่ต่างกันในเรื่องวิธีการและเนื้อหา หลักประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการปกครอง ซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมผ่านการแสดงออกและการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะที่หลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกใช้หลักธรรมะและการตัดสินใจของพระสงฆ์เป็นเกณฑ์หลัก ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป

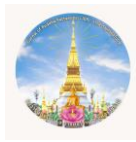
การนำหลักนิติบัญญัติในพระไตรปิฎกมาปรับใช้ในสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและบริบททางสังคม เพื่อให้สามารถสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและการดำเนินชีวิตของประชาชนในยุคปัจจุบัน การสร้างสมดุลระหว่างหลักธรรมะและสิทธิของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยจะช่วยให้สังคมสามารถประสานหลักการทั้งสองเข้าด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างความยุติธรรมและความเป็นธรรมในระดับที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

องค์ความรู้ใหม่

การประยุกต์หลักธรรม อริยสัจ 4 (ทุกข์, สมุทัย, นิโรธ, มรรค) กับระบบนิติบัญญัติและตุลาการ เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เชื่อมโยงกับจริยธรรมและคุณธรรม เพื่อสร้างความสมดุลและความเป็นธรรมในสังคมปัจจุบัน หลักการนี้สามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการทางกฎหมายได้โดยการสร้าง โมเดลการประยุกต์อริยสัจ 4 ในระบบนิติบัญญัติและตุลาการ ดังนี้

- 1.ทุกข์ คือปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เช่น การทุจริต ความขัดแย้ง ความไม่เสมอภาค ซึ่งระบบนิติบัญญัติและตุลาการต้องรับฟังและวิเคราะห์
- 2.สมุทัย คือการหาสาเหตุของปัญหา เช่น ข้อบกพร่องในกฎหมาย การละเมิดสิทธิ หรือการทุจริต
- 3.นิโรธ คือการแก้ไขปัญหาด้วยการออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสังคม
- 4.มรรค คือการสร้างกระบวนการยุติธรรมที่โปร่งใสและมีจริยธรรม เพื่อให้สังคมได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของคำสอนในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับระบบนิติบัญญัติและตุลาการ เพื่อสร้างกระบวนการที่มีจริยธรรม โปร่งใส และมุ่งแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างยั่งยืน



โดยสามารถแยกการประยุกต์ใช้ตามขั้นตอนดังนี้

1.ทุกข์ (ปัญหา) ในบริบทของระบบกฎหมาย "ทุกข์" หมายถึงปัญหาในสังคม เช่น ความไม่เท่าเทียม การทุจริต และความขัดแย้งที่นำไปสู่ความไม่สงบ ตัวอย่าง การวิเคราะห์กรณีปัญหาทางกฎหมาย เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชน

2.สมุทัย (สาเหตุของปัญหา) การหาสาเหตุของปัญหา เช่น ความบกพร่องของกฎหมาย การขาดจริยธรรมในกระบวนการยุติธรรม หรือความเหลื่อมล้ำในสังคม ตัวอย่าง การวิจัยเชิงสาเหตุเพื่อปรับปรุงกระบวนการไต่สวนให้ลดช่องว่างความไม่เท่าเทียม

3.นิโรธ (การแก้ไข) การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา เช่น การปรับปรุงกฎหมายหรือเพิ่มบทลงโทษที่ยุติธรรม ตัวอย่าง การออกกฎหมายที่ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ หรือแก้ไขข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรม

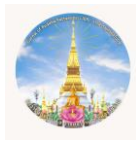
4.มรรค (แนวทางการปฏิบัติ) การสร้างกระบวนการที่โปร่งใส มีจริยธรรม และเน้นการปฏิบัติที่ส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม

ตัวอย่าง การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ยึดหลักเมตตาธรรมมาใช้ในระบบตุลาการ
ข้อเสนอเพื่อการประยุกต์ใช้ในเชิงสังคม

1.การสร้างระบบกฎหมายที่คำนึงถึงจริยธรรมและคุณธรรม เพื่อเชื่อมโยงความยุติธรรมทางกฎหมายกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

2.ส่งเสริมการศึกษาหลักธรรมในสถาบันการศึกษาและสถาบันตุลาการ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีรากฐานอยู่บนความโปร่งใสและความเมตตา

ทุกข์	การทุจริต, ความขัดแย้ง, ความไม่เสมอภาค	การรับฟังปัญหาประชาชนและวิเคราะห์ทุกข์ในสังคม
สมุทัย	สาเหตุของการทุจริต, การละเมิดสิทธิ	ตรวจสอบและหาต้นตอของปัญหากฎหมาย
นิโรธ	การแก้ไขความขัดแย้ง, การออกกฎหมายใหม่	ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
มรรค	กระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม	สร้างกระบวนการยุติธรรมที่มีจริยธรรมและเป็นธรรม



เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทษณ์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนตีเออส์.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2548). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนาคม บรรเทากุล. (2562). การบริหารตามหลักนิติบัญญัติและตุลาการในพระไตรปิฎก. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(2), 1-19
- บุญมี แทนแก้ว. (2540). *พระพุทธศาสตร์กับปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: หจก. เม็ดทรายพรีนตติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2541). *ธรรมานุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสมบัตติ ธรรมสาโร. (2562). การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบัน. *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, 3(1), 21-29
- มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย. (2521). *ประวัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). บทนำ. *พระวินัยปิฎกเล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2528). *ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยต์ จำกัด.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2541). *วินัยมุข เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 39). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2543). *คำบรรยายพระไตรปิฎก*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2543). *คำบรรยายพระไตรปิฎก*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- Kulsuwan, S. (2021). หลักธรรมาภิบาลในพระไตรปิฎก. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 7(1), 1-10
- Piyaphanyamongkol, A. (2021). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *Journal of Legal Entity Management*, 7(6), 347-355.



การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักศีล 5 The Integration Of The Sufficiency Economy Philosophy And The Five Precepts For Life Quality Development

ปรเมศวร์ รัตนโชติ^{1*} ภาสกร บุญศรีสม²

Porames Ratanachoti^{1*} Phasakorn Boonsrisom²

¹⁻² วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻² Buriram Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

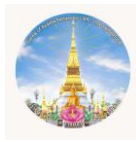
*Corresponding Author E-mail: parametrat@gmail.com

(Received: 29 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งศึกษาและนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักศีล 5 ซึ่งเป็นสองแนวคิดสำคัญที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน หลักเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานให้กับประชาชนไทย เน้นการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน คุณธรรมและความรู้ต่อปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในระดับปัจเจกชนและสังคม การนำหลักศีล 5 ซึ่งประกอบด้วยการงดเว้นจากการทำร้ายชีวิต การลักขโมย การผิดประเวณี การพูดเท็จ และการเสพสิ่งมีนเมา มาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้บุคคลและสังคมดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม จริยธรรม และสามารถรักษาความสงบสุขในระยะยาวได้ ในปัจจุบัน ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อนทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยหลายคนเสื่อมโทรม การบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงและศีล 5 ช่วยให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ทั้งนี้ การบูรณาการทั้งสองหลักการนี้ยังช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับบุคคลและครอบครัว ผลจากการศึกษา ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างหลักศีล 5 และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการยกระดับคุณภาพชีวิต ไม่เพียงแต่ในด้านจริยธรรมเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ผลการศึกษาสรุปว่าการนำทั้งสองแนวคิดนี้มาใช้ร่วมกันมีศักยภาพในการสร้างความสมดุลทั้งทางจิตใจและทางเศรษฐกิจให้กับบุคคลและชุมชนในสังคมไทย โดยเฉพาะในยุคที่สังคมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความไม่แน่นอนในอนาคต

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, ศีล 5, การพัฒนาคุณภาพชีวิต



Abstract

This academic article aims to study and present an approach to improving quality of life through the integration of the Sufficiency Economy Philosophy and the Five Precepts, two essential concepts that promote balanced and sustainable living. The Sufficiency Economy Philosophy, bestowed by His Majesty King Rama IX to the Thai people, emphasizes living with moderation, reason, and self-immunity against various factors at both the individual and societal levels. The application of the Five Precepts, which include refraining from killing, stealing, sexual misconduct, lying, and intoxication, serves as a moral and ethical framework for living. These principles help individuals and society maintain long-term peace and ethical conduct. In the present day, complex economic and social problems have contributed to the deterioration of the quality of life for many Thais. Integrating the Sufficiency Economy and the Five Precepts enables individuals to live ethically, reducing excessive consumption and resource utilization. Furthermore, the integration of these two principles fosters sustainable happiness in both individual and family life. This research highlights the interconnection between the Five Precepts and the Sufficiency Economy as powerful tools for enhancing the quality of life. These principles not only foster moral values but also contribute to economic and social stability. The study concludes that combining these two concepts has the potential to create balance in both mental and economic aspects for individuals and communities in Thai society, particularly in an era of rapid change and future uncertainties.

Keywords: Sufficiency Economy, Five Precepts, Developing Quality of Life

บทนำ

การดำรงชีวิตท่ามกลางปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน คุณธรรมและความรู้ ซึ่งเป็นหลักการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานเป็นแนวทางแก่คนไทย ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงในระยะยาวได้ (Chaichana, 2018) ขณะเดียวกัน หลักศีล 5 ซึ่งประกอบด้วยการงดเว้นจากการทำลายชีวิต การลักขโมย การผิดประเวณี การพูดเท็จ และการดื่มสุรา ก็เป็นหลักการที่เสริมสร้างจริยธรรมและความสงบสุขให้แก่บุคคลและสังคม (Udomchandavan, 2018)

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยในวงกว้าง การบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงและศีล 5 เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างความสมดุลและมั่นคง



ให้กับชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นความเป็นอยู่ที่ดีที่เรียบง่าย ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ หลักการเศรษฐกิจพอเพียงและศีล 5 สามารถทำงานประสานกันเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตของคนไทยให้มีจริยธรรม พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทำให้เกิดความสมดุลทั้งทางกายและจิตใจ หลักการเหล่านี้จึงมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในทุกมิติ

แนวคิดและความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ชุมชน คือ กลุ่มคนที่ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันเป็นเวลานานระยะหนึ่ง โดยมีแบบแผนแนวทางการใช้ชีวิตร่วมกัน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนหรือกลุ่ม รวมทั้งสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น ความดีขึ้นอาจจะได้จากความรู้สูงขึ้น การเป็นอยู่ดีขึ้น ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีระเบียบวินัย และมีการสื่อสารคมนาคมที่สะดวก ซึ่งการพัฒนาชุมชนจะเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือมนุษย์ให้เจริญ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2533)

คุณภาพ หมายถึง การทำให้เกิดความเจริญขึ้นหรือดีขึ้น ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์ เพราะชีวิตประกอบด้วยกายและจิตใจ ฉะนั้นหากได้รับการพัฒนาจะขาดส่วนหนึ่งไปก็ไม่สามารถที่จะเรียกว่า เป็นการพัฒนาที่ดีหรือเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ (สมพร เทพสิทธิ์, 2536)

ชีวิต หมายถึง การดำรงความเป็นอยู่ และพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ ด้วยการมีสำนึกนิกปฏิบัติธรรม ทำหน้าที่ให้การศึกษาทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน และการเป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า (พระมหาณรงค์ จิตตโสภณ, 2532)

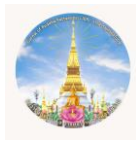
สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมายถึงกระบวนการที่มุ่งเน้นให้บุคคลมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งในด้านการกายภาพ จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสที่เสมอภาค การมีสุขภาพที่ดี การศึกษา และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

ศีล 5 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

หลักศีล 5 นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องฝึกฝนตนเองตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้การดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท ไม่เมาในชีวิตเมาในความมั่งมี เมาในสิ่งนั้นในสิ่งนี้ ถ้ารู้จักพัฒนาตนให้ปฏิบัติตามการดำเนินชีวิตที่ดีแล้วย่อมดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพไปในตัวเอง ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวัน คือ เบญจศีล ได้แก่

เบญจศีล คือความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การหาเลี้ยงชีพที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและบุคคลอื่น โดยมีศีล 5 ข้อเป็นพื้นฐาน (ที.ปา. (ไทย) 11/286/247)

1) เว้นปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต ได้แก่ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย



2) เว้นอนินนาทานา คือ การไม่เอาของที่เขาไม่ได้ให้ การไม่ลักขโมย และความไม่ประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์

3) เว้นกาเมสุมิจฉาจารา การไม่ประพฤติผิดในกามทั้งหลาย ได้แก่ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจในคู่ครองของตนเอง

4) เว้นมุสาวาหา คือ การไม่พูดเท็จ ได้แก่ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จ โกหกหลอกลวงตบตรอนประโยชน์หรือแกล้งทำลาย

5) เว้นจากของเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ ไม่เสพของมึนเมา ได้แก่ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาท พลังพลาด มัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ

ความหมายของการบูรณาการ

บูรณาการ ตรงกับภาษาอังกฤษคือ Integration หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดขาดหาย หรือเป็นการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) ซึ่งการทำให้สมบูรณ์ หมายถึง ทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ, 2555)

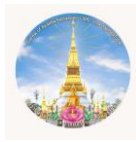
การทำให้เต็ม หรือความเต็ม ความสมบูรณ์ ที่มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้หลุดพ้น จากปัญหาต่าง ๆ (สาโรช บัวศรี, 2521) หรือเป็นการทำให้หน่วยย่อยที่อิงอาศัยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำ หน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538)

การบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้า มาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว การบูรณาการ นั้นเราจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วย ย่อยทั้งหลายที่ต่างแยกกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ซึ่งเรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวยูนิตที่เป็นหลักอยู่ 3 อย่าง ในเรื่องบูรณาการ (พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ, 2556)

ขั้นตอนของการบูรณาการประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ถอดกรอบ เพื่อที่จะให้หลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้ ทางประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่ององค์รวม สหวิทยาการ คิดโดยวิธีอุปนัย การมองประสานข้ามตรงข้าม และมองแบบทุกฝ่ายชนะ



ขั้นที่ 3 คู่มือรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง โดยเงื่อนไขความสำเร็จของการ บูรณาการ
สวัสดิการของชุมชนในระดับนโยบาย คือ

- 1) ผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 2) เป้าประสงค์
- 3) ทรัพยากร
- 4) กระบวนการและแนวทางการทำงาน
- 5) ผลกระทบ ผลผลิต และวิวัฒนาการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

แนวคิดและความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

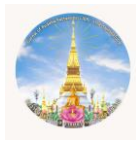
เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่เกิดจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (รัชกาลที่ 9) ที่ทรงมีพระราชดำริให้ประชาชนไทยมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มีความพอเพียงในตนเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในหลากหลายบริบทของสังคมไทย โดยมีการเน้นย้ำถึงการดำรงชีวิตด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น (พระมหาอินทร์ วัชรนนท์, 2563)

แนวคิดนี้เริ่มปรากฏตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยพระองค์ทรงเน้นให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และไม่ฟุ้งเฟ้อเกินฐานะของตน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในระดับสากล โดยนักวิชาการหลายคนทั้งในและต่างประเทศได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนและสังคมเพื่อความยั่งยืน แนวคิดนี้ถูกนำไปใช้ในด้านเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการศึกษา เพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม (เสกสรรค์ สนวา, 2017)

ต่อมาในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง (พ.ศ. 2540) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น และกลายเป็นแนวทางหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยเน้น ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมกับการใช้ ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐาน

นอกจากนี้ เศรษฐกิจพอเพียงยังได้รับการสนับสนุนในระดับองค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ ที่ได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความยั่งยืนและการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลากหลายประเทศ แนวคิดนี้ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องของการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดความเสี่ยง แนวคิดนี้ถูกนำไปใช้ในหลายด้าน เช่น การเกษตรและการพัฒนาชุมชน เพื่อความยั่งยืนและเสถียรภาพในสังคมไทย



ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เรามีได้เป็นเจ้าของ และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้นคือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงแนวทางการดำรงชีวิตที่เน้นการพึ่งพาตนเอง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงต่างๆ แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยไม่ก่อให้เกิดการระคายเคืองกับสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

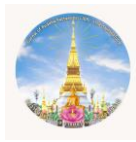
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงแนะนำ ได้กลายเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมไทยในหลายด้าน โดยมีการประยุกต์ใช้ในหลากหลายภาคส่วนเพื่อความยั่งยืนและสมดุลของทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อม หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย "ความพอประมาณ" "ความมีเหตุผล" และ "การมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง" สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ ดังนี้:

ด้านเกษตรกรรม ในภาคเกษตรกรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการนำไปใช้ในการเกษตรแบบผสมผสานและการเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดการใช้สารเคมีที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองได้และไม่ต้องพึ่งพาตลาดมากเกินไป

ด้านการบริหารธุรกิจ ในภาคธุรกิจ มีการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ โดยการวางแผนธุรกิจที่พอประมาณและเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ ธุรกิจที่ยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถรักษาความยั่งยืนและลดความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสภาวะเศรษฐกิจโลก (กนกกร บุญมี, 2560)

ด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ถูกนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบชุมชนที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและการรักษาสิ่งแวดล้อมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองและรักษาทรัพยากรที่มีไว้ให้ยาวนาน

ด้านการศึกษา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิด สอนให้เยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในระบบการศึกษาทำให้นักเรียนมีแนวคิดที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สุรัชย์ จันทร์จรัส, 2561)



สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ในหลายด้าน เช่น ในด้านเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานและการเกษตรอินทรีย์เพื่อลดการพึ่งพาทรัพยากรภายนอก ด้านธุรกิจ มีการวางแผนธุรกิจอย่างยั่งยืนและลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก นอกจากนี้ ยังมีการใช้ในด้านการท่องเที่ยว และการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสร้างแนวทางการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณและยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศีล 5

ความหมายของศีล 5

พระมหาภิกษุญา พุทธวิริยะ, (2563) ศีล 5 หมายถึง ข้อปฏิบัติทางจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุขและยั่งยืน ศีล 5 ประกอบไปด้วย (1) การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ (2) การละเว้นจากการลักทรัพย์ (3) การละเว้นจากการประพฤติดินในกาม (4) การละเว้นจากการพูดปด และ (5) การละเว้นจากการดื่มสุราและสิ่งเสพติดที่ทำให้ขาดสติ (พระมหาภิรัฐกร อำสุมาลี, 2564) หลักศีล 5 ช่วยให้ผู้ปฏิบัติดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรม ลดการกระทำผิดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ ศีลยังเป็นเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ในสังคม ทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับการยอมรับและเคารพจากสังคมรอบข้าง (จุ.ธ.32/614/243)

การรักษาศีล 5 เป็นการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีชีวิตที่สงบสุข แต่ยังเป็นการเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมที่สามารถเป็นแบบอย่างให้กับสังคมและชุมชนรอบข้าง (พระมหาสันติราชกูร ฌานสันติ (2562)

สรุปได้ว่า ศีล 5 หมายถึงหลักการทางจริยธรรมพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้ดำรงชีวิตอย่างสงบสุขและมีคุณธรรม ประกอบด้วยการละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติดินในกาม พูดเท็จ และการเสพสิ่งมีนเมา การปฏิบัติตามศีล 5 ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ลดการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและตนเอง

องค์ประกอบของศีล 5

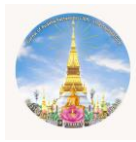
องค์ประกอบของศีล 5 ซึ่งเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม (จุ.ธ.32/614/243) สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ข้อดังนี้

1.การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ หมายถึงการไม่ทำลายชีวิต ไม่เพียงแต่กับมนุษย์เท่านั้นแต่ยังรวมถึงสัตว์ทุกชนิด เป็นการส่งเสริมให้เกิดความกรุณาและการเคารพชีวิต (พระมหาสันติราชกูร ฌานสันติ, 2562)

2.การละเว้นจากการลักทรัพย์ การไม่เอาของที่ไม่ใช่ของตนเอง เป็นการส่งเสริมความซื่อสัตย์และความเคารพสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น (สุภาพ รัชชคุปต์, 2563)

3.การละเว้นจากการประพฤติดินในกาม หมายถึงการไม่ทำลายความสัมพันธ์หรือการละเมิดความซื่อสัตย์ในความสัมพันธ์ของผู้อื่น ส่งเสริมความรับผิดชอบทางเพศ (Sanu Mahatthanadull, 2018)

4.การละเว้นจากการพูดเท็จ ส่งเสริมการพูดความจริง การหลีกเลี่ยงการโกหกหรือการบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อความสุขในสังคม (พระมหาภิรัฐกร อำสุมาลี, 2564)



5.การละเว้นจากการดื่มสุราและเสพสิ่งมีนเมา หมายถึงการรักษาสติไม่ให้เสียจากการเสพสิ่งที่มีผลกระทบต่อความคิดและการตัดสินใจ เป็นการส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีสติและมีจริยธรรม (สุรชัย จันทราชรัส, 2561)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของศีล 5 ประกอบด้วยการละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ และการดื่มสุราและสิ่งมีนเมา ศีล 5 เป็นหลักสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและมีคุณธรรม นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและชุมชน

ความสำคัญของศีล 5

ศีล 5 ถือเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคม โดยมีบทบาทในการเสริมสร้างจริยธรรมและวินัยส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสงบสุขของสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง (พระครูวินัยธรสัจชัย ญาณวิโร, 2561) การรักษาศีล 5 เป็นการยับยั้งการกระทำผิดทางกาย วาจา และใจ เช่น การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การพุดเท็จ เป็นต้น ศีล 5 ยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีสติและความรับผิดชอบต่อผู้อื่น (สุภาพ รัชชคุปต์, 2563) นอกจากนี้ ศีล 5 ยังเป็นแนวทางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างสมดุลระหว่างการทำงาน การพักผ่อน และการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมบูรณ์ (พระมหาสันติราษฎร์ ฌานสันติ, 2562)

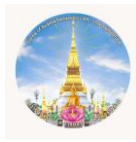
สรุปได้ว่า ศีล 5 มีความสำคัญในการส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม ช่วยควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้มีความรับผิดชอบต่องานตนเองและผู้อื่น โดยการละเว้นจากการกระทำผิด เช่น การฆ่า การลักขโมย และการพุดเท็จ ซึ่งนำไปสู่การสร้าง ความสงบสุขในสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ประโยชน์ของศีล 5

ศีล 5 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสงบสุขของชีวิตและสังคม การรักษาศีล 5 ช่วยให้บุคคลพัฒนาพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม เช่น การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ทำให้บุคคลมีความเมตตาและกรุณาต่อสิ่งมีชีวิต การละเว้นจากการลักทรัพย์ช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์ การละเว้นจากการประพฤติผิดในกามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม การละเว้นจากการพุดเท็จทำให้เกิดความเชื่อถือ และการละเว้นจากการดื่มสุราทำให้มีสติปัญญา (พระมหาภิรัฐกร อังสุมาลี, 2564) พระครูทักษิณานุกิจ (พิทยา ปริญาโน, 2564) อธิบายว่าศีล 5 ยังส่งผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการเสริมสร้างสันติสุขให้แก่บุคคลและชุมชน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ผู้ปฏิบัติมีชีวิตที่สมบูรณ์และสงบสุขในทุกด้าน (สุรเชษฐ์ อธิติเตโช, 2564)

สรุปได้ว่า ศีล 5 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ช่วยควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีงาม การรักษาศีล 5 ทำให้บุคคลมีความเมตตา ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในชีวิตประจำวันและความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

บทสรุป



บทความนี้สำรวจและวิเคราะห์การบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและหลักศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทย แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการพัฒนาโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีความยั่งยืน ในขณะเดียวกัน หลักศีล 5 เป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมความสงบสุขในสังคม การนำหลักสองประการนี้มาบูรณาการเข้าด้วยกันจะเป็นการสร้างสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจและจริยธรรม

ในเชิงเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นการทำให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน โดยไม่มุ่งหวังผลกำไรสูงสุด แต่คำนึงถึงความมั่นคงทางด้านการเงินและทรัพยากรในระยะยาว ในขณะเดียวกัน การรักษาศีล 5 จะช่วยสร้างความสงบสุขในสังคม โดยการละเว้นจากการกระทำที่ผิดศีลธรรม เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น การรักษาสิ่งของ และการไม่เบียดเบียนผู้อื่น หลักทั้งสองนี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านจิตใจและสังคม โดยมีความพอเพียงในด้านวัตถุและการพึ่งพากันในสังคม

ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงและศีล 5 คือสังคมที่มีความสงบสุขและมั่นคงในระยะยาว ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจและจริยธรรม การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมในสังคม ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การบูรณาการ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับ หลักศีล 5 สามารถช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ยั่งยืน และมีคุณธรรม ซึ่งสามารถสรุปเป็น ดังนี้ 1. มิติด้านการดำเนินชีวิต หลักเศรษฐกิจพอเพียงพอประมาณ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีความสมดุลในการดำรงชีวิต ศีลข้อที่ 1 ส่งเสริมความเมตตา ไม่เบียดเบียนทั้งคนและสิ่งแวดล้อม 2. มิติด้านเศรษฐกิจ หลักเศรษฐกิจพอเพียง มีเหตุผล รู้จักวางแผนทางการเงิน ลงทุนอย่างรอบคอบ ศีลข้อที่ 2 ยึดถือความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โลภ 3. มิติด้านสังคม หลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ศีลข้อที่ 3 ให้ความสำคัญกับครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดี 4. มิติด้านจิตใจและคุณธรรม หลักเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้และคุณธรรม เป็นรากฐานของการพัฒนา ศีลข้อที่ 4 ไม่ยุ่งให้เกิดความขัดแย้ง 5. มิติด้านเทคโนโลยีและสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีอย่างพอเหมาะ ใช้อย่างมีสติ ศีลข้อที่ 5 ใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

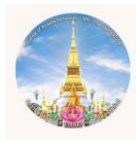
1. การไม่ฆ่าสัตว์: ส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ทำร้ายผู้อื่นทั้งทางกายและใจ
2. การไม่ลักทรัพย์: ส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริตในการดำเนินชีวิตและการทำงาน
3. การไม่ประพฤติดิฉันในกาม: ส่งเสริมความรับผิดชอบและความเคารพในสิทธิส่วนบุคคล
4. การไม่กล่าวเท็จ: ส่งเสริมความตรงไปตรงมา ความจริงใจ และการสร้างความเชื่อถือ
5. การไม่ดื่มสุราและสิ่งเสพติดให้โทษ: ส่งเสริมความมีสติและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม



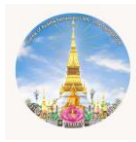
ภาพที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักศีล 5

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร บุญมี. (2560). เศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารธุรกิจอย่างยั่งยืน. วารสารการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 10(2), 55-88.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2555). ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี. พรินท์.



- พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. (2556). *โครงการติดตามการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.
- พระครูทักษิณานุกิจ (พิทยา ปริญาโณ). (2564). การพัฒนาศีล 5 ต้นแบบเพื่อส่งเสริมสันติสุขในชุมชน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขล*.
- พระครูวินัยธรสัณชัย ญาณวีโร. (2561). การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 23(1), 37-56.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาณรงค์ จิตตโสภณ. (2532). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภิรัฐกร อังสุมาลี. (2564). แนวทางการปฏิบัติสู่ความเป็นอริยะที่ปรากฏในภยสูตร. *วารสารโพธิศาสตร์ปริทรรศน์*. 1(1), 26-36.
- พระมหาสันติราษฎร์ ฌานสันติ. (2562). การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของชาวบ้านชุมชนบ้านใหม่พัฒนา. *วารสารธาตุพนมปริทรรศน์*.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ. (2555). *คู่มือปฏิบัติงานการบูรณาการพันธกิจ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี และคณะ. (2562). การศึกษากระบวนการป้องกันและแก้ไขการฆ่าตัวตายตามหลักพระพุทธศาสนา. *MCU Journal*. 5(2), 15-25.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2536). *การพัฒนาแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สมชายการพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2533). *พุทธสังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สาโรช บัวศรี. (2521). *ความรู้สำหรับครูเรื่องบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระสุรเชษฐ์ อธิติเตโช (ไชยรา). (2564). การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านส้มป่อยค่ายเมืองแสน ตำบลนาด่าน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารปัญญาภิธาน*. 6(1), 215-228.
- เสกสรรค์ สนวา. (2017). การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.

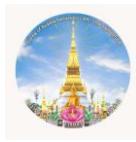


Chaichana, S. (2018). Implementing the Philosophy of Sufficiency Economy to Improve People's Quality of Life. *Ramkhamhaeng Journal of Public Administration*.

Sanu Mahatthanadull. (2018). THE FIVE PRECEPTS: CRITERIA AND THE PROMOTION OF INDIVIDUAL AND SOCIAL PEACE. *Journal of MCU Social Science Review*. 7(2), 55-65.

Phrakhru Udomchandavan (Uttamo). (2018). The Buddhist Integrated Life Quality

Development of People in Buriram Province. *Mahachula Academic Journal*. 5(2), 217-230.



บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยหลักสัมมปปธาน 4

The role of monks in solving the drug problem among youths using the principles of Sammappadhana 4

พระครูสิริธรรมารักษ์ / Phrakrusirithammarak

วัดบ้านท่าลาด ตำบลท่าลาด อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

Ban Tha Lat Temple Tha Lat Subdistrict Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Province

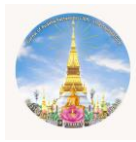
*Corresponding Author E-mail: siritham89@gmail.com

(Received: 18 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน โดยประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันบาปไม่ให้เกิดขึ้น), ปหานปธาน (การละบาป), ภาวนาปธาน (การพัฒนาคุณธรรม), และอนุรักษนาปธาน (การรักษาคุณธรรม) ในการป้องกันและฟื้นฟูเยาวชนจากปัญหายาเสพติด บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถให้คำปรึกษา เผยแผ่ธรรมะ และส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ปัญหายาเสพติดในเยาวชนไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม แต่ยังเป็นความท้าทายในการสร้างความมั่นคงในชีวิตและครอบครัว การประยุกต์ใช้หลักธรรมสัมมปปธาน 4 เป็นเครื่องมือที่พระสงฆ์สามารถใช้เพื่อช่วยให้เยาวชนป้องกันตนเองจากปัญหายาเสพติด พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง และฟื้นฟูผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดผ่านการใช้หลักสังวรปธาน โดยการเผยแผ่ธรรมะ สอนศีลธรรมในชุมชนและโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ในขณะเดียวกัน การใช้หลักปหานปธานช่วยฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาเสพติดด้วยการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ ส่งเสริมให้พวกเขาละทิ้งการใช้ยาเสพติด และพัฒนาคุณธรรมผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมะในวัด หลักภาวนาปธานและอนุรักษนาปธานมีบทบาทในการเสริมสร้างและรักษาคุณธรรมในจิตใจของเยาวชน ทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน บทความนี้สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ในการแก้ปัญหายาเสพติดของเยาวชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและฟื้นฟูเยาวชนในสังคมไทย บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นที่ปรึกษาและผู้นำทางจิตวิญญาณมีความสำคัญในการสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติดและส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน

คำสำคัญ : สัมมปปธาน 4, ยาเสพติด, พระสงฆ์, การฟื้นฟูเยาวชน



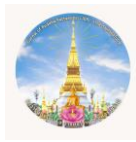
Abstract

This academic article focuses on analyzing the role of monks in addressing the issue of drug addiction among youth by applying the four right exertions (Sammappadhana 4), which consist of: Samvara-padhana (prevention of unwholesome actions), Pahana-padhana (abandoning of unwholesome actions), Bhavana-padhana (development of wholesome actions), and Anurakkhana-padhana (preservation of wholesome actions). These principles are applied in the prevention and rehabilitation of youth from drug problems. The role of monks in Thai communities is crucial as spiritual leaders who can provide guidance, spread the Dhamma, and promote moral values to at-risk youth. Drug problems among the youth not only impact society as a whole but also challenge the stability of their personal lives and families. The application of the Sammappadhana 4 serves as a tool that monks can use to help youth protect themselves from drug addiction, strengthen their minds, and rehabilitate those who have fallen victim to drugs. Monks play an important role in drug prevention through the application of Samvara-padhana by spreading the Dhamma and teaching morality within communities and schools to raise awareness of the dangers of drugs. At the same time, Pahana-padhana is used to rehabilitate youths who are addicted to drugs by providing spiritual counseling, encouraging them to abandon drug use, and fostering moral development through training and Dhamma practice at temples. Bhavana-padhana and Anurakkhana-padhana contribute to strengthening and preserving the moral integrity of youth, enabling them to lead a drug-free life sustainably. This article concludes that the application of the four right exertions in addressing drug addiction among youth is an effective approach for prevention and rehabilitation within Thai society. The role of monks as counselors and spiritual leaders is vital in creating a drug-free society and promoting moral values within the community.

Keywords : Sammappadhana 4, drugs, monks, prevention

บทนำ

ในสังคมไทย พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งหนึ่งในปัญหาที่พระสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้คือปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เรื้อรังและส่งผลกระทบต่อการอบค้ำและสังคมโดยรวม พระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณสามารถนำหลักคำสอนในพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสัมมัตตปธาน 4 มาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ หลักสัมมัตตปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันไม่ให้เกิดบาป), ปหานปธาน (การละบาป), ภวานาปธาน (การพัฒนา



คุณธรรม) และอนุรักษ์ขนบอาณ (การรักษาคุณธรรม) เป็นแนวทางที่สามารถช่วยเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด และพัฒนาตนเองไปสู่ชีวิตที่มีคุณภาพ (พระมหาสาทร บุญชูยะ, 2564)

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในปัจจุบันถือเป็นปัญหาสังคมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน การขาดความเข้าใจและการขาดความตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติด รวมถึงการขาดแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขทำให้ปัญหานี้ยังทวีความรุนแรง พระสงฆ์สามารถมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่เยาวชน พร้อมกับเผยแพร่หลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและดีงาม (PS Phanprakhon and S Netnimit, 2563)

หลักสัมมปปธาน 4 ยังเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการให้เยาวชนเข้าใจโทษของยาเสพติด การส่งเสริมคุณธรรม และสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิตที่ดี เมื่อเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากจิตใจอย่างถูกต้อง การป้องกันปัญหายาเสพติดก็จะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาอินทร์ วงษ์, 2563)

บทบาทของพระสงฆ์กับชุมชน

บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและผู้เผยแผ่ธรรมะ พระสงฆ์สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับชุมชน ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งในด้านการศึกษา ศีลธรรม และการพัฒนาสังคม (พระมารุต กิตติปาโล, 2021) การพัฒนาชุมชนไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ แต่พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน การส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมในชุมชนก็เป็นส่วนหนึ่งของบทบาทสำคัญที่พระสงฆ์มอบให้กับชุมชน (พระมหาธงชัย ธรรมทวี, 2020)

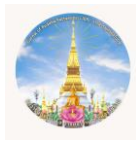
พระสงฆ์ยังเป็นที่ปรึกษาและเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน พระสงฆ์สามารถใช้หลักธรรมคำสอนเพื่อช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าใจปัญหาและแก้ไขปัญหาในทางสร้างสรรค์ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น (เทวินทร์ คงเมือง, 2018)

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ช่วยให้ชุมชนดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด และปัญหาความขัดแย้ง นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน

บทบาทหลักของพระสงฆ์

พระสงฆ์ในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในด้านศาสนา การศึกษา และสังคม บทบาทหลักของพระสงฆ์แบ่งได้เป็นสามด้านดังนี้

บทบาทด้านศาสนา พระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ผ่านการแสดงธรรม การสอนศีลธรรม และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม ช่วยให้ประชาชนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง (พระธรรมปิฎก, 2562).



บทบาทด้านการศึกษา พระสงฆ์มีบทบาทในการให้การศึกษา โดยเฉพาะในอดีตที่วัดเป็นศูนย์กลาง พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือและศีลธรรม ปัจจุบันแม้วัดจะไม่ใช่วัฒนสถานการศึกษาเช่นเดิม แต่พระสงฆ์ยังคงสอนศีลธรรมและธรรมะผ่านการเทศน์ การบรรยาย และการอบรมในสถานศึกษาและชุมชน (จุลภาค บุญญพานิช, 2563).

บทบาทด้านสังคม นอกจากการเผยแผ่ธรรมะแล้ว พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ และการส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ซึ่งช่วยสร้างความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชน (สุพจน์ อารัมภวสุ, 2560)

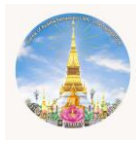
สรุปได้ว่า บทบาทหลักของพระสงฆ์ประกอบด้วยการเผยแผ่คำสอนทางศาสนา โดยการแสดงธรรม และสอนศีลธรรมแก่ประชาชน พระสงฆ์ยังมีบทบาทด้านการศึกษาในการถ่ายทอดความรู้ด้านศีลธรรมและธรรมะแก่เยาวชนและชุมชน นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคม โดยส่งเสริมความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชนผ่านการช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ

ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน

ปัญหาสารเสพติดเป็นประเด็นที่สังคมไทยเผชิญมาตลอด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้รัฐบาลทุกยุคจะพยายามแก้ไขปัญหานี้ แต่สถานการณ์กลับรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2550 โดยคณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรวิชาการสารเสพติดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่ามีผู้ใช้สารเสพติดทุกประเภทจำนวน 2,520,000 ราย หรือ 54.2 รายต่อ 1,000 คน โดยสารเสพติดที่พบมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ กระท่อม ยาบ้า กัญชา และสารระเหย ทั้งนี้ ร้อยละ 34.97 ของผู้ใช้สารเสพติดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., 2550: 2-4)

รัฐบาลในทุกยุคได้ให้ความสำคัญกับการลดปัญหาสารเสพติด โดยมุ่งเน้นทั้งการลดการนำเข้ายาเสพติดจากแนวชายแดน การปราบปรามการค้ายาเสพติด และการควบคุมการแพร่ระบาดในพื้นที่ภายในประเทศ การดำเนินการมีลักษณะบูรณาการ เช่น การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน การควบคุมสารที่ใช้ผลิตยาเสพติด และการเฝ้าระวังกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา จากรายงานการจับกุมคดียาเสพติดระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 พบว่ามีคดีทั้งหมด 446,909 คดี ผู้ต้องหา 487,754 ราย (สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551: 4)

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชนมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด โดยเน้นการให้ความรู้ผ่านระบบการศึกษาและการรณรงค์ในชุมชน นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้เยาวชนสามารถต้านทานแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมและกลุ่มเพื่อน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และสถาบันต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาและสร้างสังคมที่ปลอดภัย



การแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมสำคัญ เนื่องจากเยาวชนมักเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดได้ง่าย การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมถึงหน่วยงานรัฐและเอกชน การบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนที่มีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม ช่วยลดความเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดของเยาวชน (สันติ เกษภา วิ, 2560) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนามาตรการป้องกันโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมและศีลธรรม ซึ่งสามารถใช้ในสถานพินิจเพื่อฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาให้กลับมามีชีวิตที่ดีขึ้น (P Kittiwaratorn and J Phansawang, 2562)

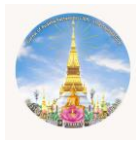
มาตรการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนควรมุ่งเน้นการให้คำปรึกษาและฟื้นฟูจิตใจอย่างเป็นระบบ โดยการปรับทัศนคติและพฤติกรรม อีกทั้งการนำพุทธธรรมเข้ามาเสริมในกระบวนการฟื้นฟูยังเป็นอีกแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนสามารถฟื้นฟูตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นริศ รา พลอย เพ็ชร, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญซึ่งต้องการการแก้ไขอย่างจริงจังและร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลและป้องกันไม่ให้เยาวชนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ผ่านการให้คำปรึกษาและแนะนำถึงโทษและผลกระทบจากยาเสพติด จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการและหน่วยงานหลายแห่งได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับปัญหานี้ไว้

ตามรายงานสถิติการติดยาเสพติดของประชากรที่เข้ารับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ พบว่า ในกลุ่มผู้ป่วยรายใหม่ที่เป็นเยาวชนอายุ 10-19 ปี มีการใช้สารเสพติดประเภทเฮโรอีน สารระเหย ฟีน กัญชา สุรา และยาบ้าจำนวน 9,288 ราย (รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติดฯ กรมการแพทย์, 2538) การเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2536-2538 แสดงให้เห็นว่าเฮโรอีนมีอัตราการใช้สูงสุดในปี พ.ศ. 2537 คิดเป็น 88.77% ในขณะที่การใช้สารระเหยมีอัตราอยู่ที่ 12.77%, 7.39%, และ 8.96% ตามลำดับ ส่วนการใช้ฟีนและกัญชามีแนวโน้มลดลงอย่างมาก โดยฟีนลดลงจาก 8.42% ในปี 2536 เหลือ 0.27% ในปี 2538 ส่วนกัญชาลดลงจาก 3.45% เหลือ 1.36% ในปีเดียวกัน การเสพยาบ้ามีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 1 และยาบ้ามีอัตราเพิ่มขึ้นเป็น 6.29% ในปี พ.ศ. 2538

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชนยังคงเพิ่มขึ้น ดังที่พบจากการตรวจปัสสาวะนักเรียนจำนวน 1,183,750 รายจาก 96 จังหวัด พบว่ามีการใช้ยาบ้าใน 55 จังหวัด คิดเป็น 79.71% โดยภาคกลางมีอัตราการใช้สูงสุดที่ 2.08% จังหวัดอ่างทองมีอัตราการใช้สูงสุดถึง 12.91% รองลงมาได้แก่ สิงห์บุรี (7.4%) และสุโขทัย (6.7%) ทั้งนี้สาเหตุหลักของการใช้ยาเสพติดมาจากการอยากรลองและเพื่อนชักชวน (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2539: 13-15)



สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนเน้นไปที่ความเปราะบางของเยาวชนที่มักตกเป็นเป้าหมายของการใช้และค้ายาเสพติด ปัญหานี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การขาดการดูแลจากครอบครัว แรงกดดันจากเพื่อน และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย การป้องกันและแก้ไขต้องอาศัยการบูรณาการจากทุกภาคส่วน เช่น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน รวมถึงการฟื้นฟูเยาวชนด้วยการให้คำปรึกษาและเสริมสร้างคุณธรรม

อิทธิพลและผลกระทบของเยาวชนกับยาเสพติด

การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน เช่น สิ่งแวดล้อมทางสังคม การเลี้ยงดู และแรงจูงใจจากเพื่อน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและลดการใช้สารเสพติด การสนับสนุนจากครอบครัวและทักษะทางสังคมช่วยป้องกันการใช้อาหารยาเสพติดในวัยรุ่น (Ponpichai, 2018)

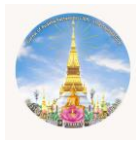
บทบาทของครอบครัวและชุมชนต่อการใช้อาหารยาเสพติดในวัยรุ่น ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัยจากยาเสพติด การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เช่น การอบรมและเสริมสร้างทักษะชีวิต ช่วยลดโอกาสการใช้อาหารยาเสพติด (Kittiwaratorn et al., 2019) ชุมชนยังมีส่วนช่วยสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์และสนับสนุนการป้องกันปัญหาเสพติด ความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันปัญหานี้ (Ponpichai and Uieng, 2018)

ปัจจัยในชุมชนแออัดที่ส่งผลต่อการใช้อาหารยาเสพติดในวัยรุ่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อาหารหรือไม่ใช้อาหารยาเสพติดในชุมชนแออัดแบ่งเป็นสามด้านหลัก คือ สังคม ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ในด้านสังคม เยาวชนในชุมชนแออัดมักเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายจากกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Kittiwaratorn et al., 2019) ด้านครอบครัว การขาดการสนับสนุนทางอารมณ์และคำแนะนำที่เหมาะสมเพิ่มความเสี่ยงต่อการใช้อาหารยาเสพติด (Suthatham et al., 2018) ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัดที่ขาดการควบคุมจากภาครัฐเป็นพื้นที่เสี่ยงที่ส่งเสริมการใช้อาหารยาเสพติด ขณะที่เยาวชนที่มีการสนับสนุนจากครอบครัวที่เข้มแข็งมีแนวโน้มจะไม่ใช้อาหารยาเสพติด (Kittiwaratorn et al., 2019)

แนวทางการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นมาตรการสำคัญที่มีบทบาทในการลดปริมาณความต้องการใช้อาหารยาเสพติดในสังคม หนึ่งในวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือการให้การศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโทษและอันตรายจากการใช้อาหารยาเสพติด อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้เปรียบเสมือนดาบสองคม แม้ว่าจะมีคุณอนันต์ในการสร้างความตระหนักรู้ แต่หากดำเนินการไม่ถูกต้องอาจกลายเป็นการกระตุ้นให้เกิดการทดลองใช้อาหารยาเสพติดมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเสพติดที่เพิ่มขึ้นในที่สุด

เพื่อให้การป้องกันและการเผยแพร่ข้อมูลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาประกอบไปด้วยหลายแนวทาง เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเสพติดอย่างกว้างขวาง การกำหนดหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องยาเสพติดในโรงเรียนและสถานศึกษาระดับต่าง



ๆ การฝึกอบรมวิทยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ข้อมูล การจัดระบบการประสานงานและควบคุมมาตรฐานการเผยแพร่ และการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเหล่านี้เป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตผู้ติดยาเสพติด นับเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการป้องกันและการปราบปราม เพื่อให้มาตรการนี้มีความยั่งยืน รัฐควรสนับสนุนการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาวิธีการบำบัดและฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดหาทรัพยากรจากทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและนอกประเทศ เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดมีหลากหลายประเภทและสาเหตุต่างกัน ทั้งในแง่ของจิตใจ สังคม และอาชีพ ดังนั้น การบำบัดจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งโรงพยาบาลหรือสถานบำบัดในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้บริการผู้ติดยาเสพติดได้อย่างทั่วถึง แม้ว่าการรักษาอาจไม่สามารถคืนสภาพผู้ป่วยได้เต็มที่ในทุกกรณี แต่การสนับสนุนในเชิงระบบยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (ธราดล เหมพัฒน์, 2540)

หลักพุทธธรรมในการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติด

ในพุทธศาสนา เป้าหมายสำคัญของชีวิตคือการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สมบูรณ์ โดยการสั่งสมประสบการณ์และทุนทางปัญญาเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการบรรลุจุดหมายสูงสุด ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยอาศัยหลักธรรม ได้แก่ สัมมปธาน 4, พรหมวิหาร 4, ไตรสิกขา 3 และพุทธวิธีในการบำบัดยาเสพติด รายละเอียดมีดังนี้

สัมมปธาน 4

คำว่า "สัมมปธาน" มาจากคำว่า "สัมมา" (แปลว่า ชอบ) และ "ปธาน" (แปลว่า ความเพียร) รวมกันหมายถึง "ความเพียรชอบ" คือความเพียรที่สม่ำเสมอและไม่หยุดยั้ง หากขาดความต่อเนื่องจะไม่ถือว่าเป็นสัมมปธาน ความเพียรนี้ประกอบด้วย 4 ประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการฝึกจิตใจหรือจิตตสิกขา ได้แก่:

ความเพียรไม่ทำอกุศลใหม่ (การป้องกันไม่ให้เกิดอกุศล)

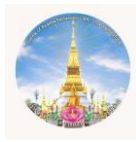
ความเพียรละอกุศลเก่า (การกำจัดอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว)

ความเพียรสร้างกุศลใหม่ (การสร้างคุณธรรมใหม่)

ความเพียรเพิ่มพูนกุศลเก่า (การพัฒนาคุณธรรมที่มีอยู่ให้เจริญยิ่งขึ้น)

(พระคัมภีร์สาราถวิวงศ์, 2549)

สรุปได้ว่า หลักพุทธธรรมในการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติดเน้นการพัฒนาจิตใจและการฝึกฝนพฤติกรรมผ่านการใช้หลักสัมมาปฏิบัติ เช่น สัมมาอาชีวะ (การประกอบอาชีพสุจริต) และสัมมาวาจา (การพูดจาที่สุจริต) รวมถึงการใช้หลักสติและสมาธิในการควบคุมจิตใจไม่ให้หลงผิดหรือเสพติด การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการฝึกฝนเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชนในการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติด



ความหมาย และหลักสัมปทาน 4

ความหมายสัมปทาน 4

สังวรปธาน หมายถึงความเพียรในการระวังสำรวมไม่ให้บาปหรืออกุศลธรรมเกิดขึ้นในจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อรับรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ สังวรปธานช่วยขจัดความเกียจคร้านและส่งเสริมความเข้มแข็งทั้งกายและใจ

ปหานปธาน หมายถึงความเพียรในการละบาปหรืออกุศลธรรม เช่น กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสา วิตก และอกุศลธรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดสิ้นไป

ภาวนापธาน หมายถึงความเพียรในการสร้างและเจริญกุศลธรรม เช่น กุศลกรรมบถ 10 และโพชฌงค์ 7 อันได้แก่ สติ ธรรมวิจย วิริยะ ปิติ ปัสสทธิ สมาธิ และอุเบกขา

อนุรักขนาปธาน หมายถึงความเพียรในการรักษาและส่งเสริมกุศลธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ความดีงามและสมาธิตั้งมั่นยิ่งขึ้น (พระสังวาลย์ สิริจันทโท, 2544)

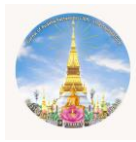
สรุปได้ว่า หลักสัมปทาน 4 หมายถึง ความเพียรอันชอบที่นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและการปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน ความเพียรในการป้องกันไม่ให้เกิดบาป 2) ปหานปธาน ความเพียรในการละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापธาน ความเพียรในการสร้างคุณธรรม 4) อนุรักขนาปธาน ความเพียรในการรักษาคุณธรรมที่มีอยู่ หลักนี้เน้นการพัฒนาจิตใจและความเพียรในการดำเนินชีวิตที่ดี

หลักสำคัญของสัมปทาน 4

สัมปทาน 4 เป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นความเพียรในการขจัดบาปและสร้างกุศล อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาตนเองและสังคม ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน การป้องกันบาป 2) ปหานปธาน การละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापธาน การเจริญคุณธรรม 4) อนุรักขนาปธาน การรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้น (Kittiwaratorn et al., 2019) หลักนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สร้างความพยายามในการทำสิ่งที่ถูกต้อง และป้องกันการกระทำที่ผิดศีลธรรม (Suthatham et al., 2018)

นอกจากนี้ หลักสัมปทาน 4 ยังช่วยพัฒนาจิตใจและสังคม ส่งเสริมให้ชุมชนมุ่งเน้นความเพียรในทางที่ดี ลดปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด การละเมิดศีลธรรม และความไม่สงบ (Phookonglee, 2021) การปฏิบัติตามหลักนี้ช่วยให้เกิดความสงบทางใจ และสร้างความสุขที่ยั่งยืนจากการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (Sricharumedhiyan, 2018)

สรุปได้ว่า หลักสำคัญของสัมปทาน 4 คือหลักธรรมในพุทธศาสนาที่เน้นการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน คือ การป้องกันไม่ให้เกิดบาปเกิดขึ้น 2) ปหานปธาน คือ การละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापธาน คือ การสร้างคุณธรรมที่ดีงาม และ 4) อนุรักขนาปธาน คือ การรักษาคุณธรรมที่ดีนั้นไว้ หลักนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและสังคมให้มีคุณธรรมและจริยธรรม



บทสรุป

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ปัญหานี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ใช้อยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อวงกว้างขวางต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม พระสงฆ์สามารถนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้ โดยเฉพาะหลักสัมมปปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันบาปไม่ให้เกิด), ปหานปธาน (การละบาป), ภวานาปธาน (การพัฒนาคุณธรรม), และอนุรักษนาปธาน (การรักษาคุณธรรม) หลักเหล่านี้เป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้เยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและห่างไกลจากยาเสพติดได้

ในกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติด พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่ธรรมะเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและศีลธรรมให้แก่เยาวชน การใช้หลักสังวรปธานเพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าสู่เส้นทางของยาเสพติด การใช้หลักปหานปธานเพื่อละบาปที่เกิดขึ้น เช่น การให้คำปรึกษาและการฟื้นฟูจิตใจแก่เยาวชนที่เคยใช้ยาเสพติด รวมทั้งการส่งเสริมหลักภวานาปธานเพื่อพัฒนาคุณธรรมและสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับเยาวชน พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนเพื่อให้การดูแลและสนับสนุนเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำหลักสัมมปปธาน 4 มาใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชนเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม การบูรณาการระหว่างการป้องกันและการพัฒนาเยาวชนอย่างครบวงจรจะช่วยลดความเสี่ยงในการกลับไปใช้ยาเสพติดและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เยาวชน การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำปรึกษาและสั่งสอนธรรมะถือเป็นการสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

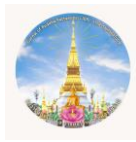
1.การป้องกันเชิงรุก (Preventive Approach) พระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะและสอนศีลธรรมให้กับเยาวชน เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด รวมถึงการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าสู่เส้นทางยาเสพติด โดยการสร้างเครือข่ายการดูแลและส่งเสริมศีลธรรมในชุมชน

2.การฟื้นฟูเชิงจิตวิญญาณ (Rehabilitation Approach) พระสงฆ์ให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณแก่เยาวชนที่เคยมีประวัติการใช้ยาเสพติด เพื่อช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการละทิ้งการใช้ยาเสพติด และจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงศีลธรรมที่วัด เพื่อฟื้นฟูจิตใจและสร้างเสริมทัศนคติเชิงบวก

3.การพัฒนาและสร้างเสถียรภาพ (Development and Stabilization) พระสงฆ์ช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมและทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบ พร้อมทั้งติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนรักษาคุณธรรมที่ได้เรียนรู้มา เพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาเสพติด และส่งเสริมการสร้างกลุ่มเยาวชนที่เข้มแข็งในชุมชน

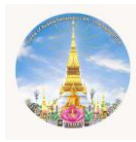


ภาพที่ 1 บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยหลักสัมมัตตปธาน 4

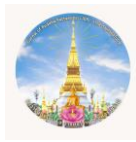


เอกสารอ้างอิง

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2539). *สถานการณ์การใช้ยาบ้าในสถานศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร: กองวิเคราะห์วัตถุเสพติด..
- จินตการ์ สุธรรมดี. (2018). รูปแบบการขัดเกลากายทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัด
ชัยภูมิ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(10), 67-79
- จุลภาค บุญญพานิช. (2563). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการศึกษาในสังคมไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชน*.
ธราดล เหมพัฒน์. (2540). สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด. *ปริญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*.
- พระคันธสาราภิวงศ์. (2549). *โพธิปักขิยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุญศิริการพิมพ์ จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสาทร บุญชูยะ. (2564). พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาข่าวปลอมในสังคมไทย. *วารสาร มจร พุทธ
ปัญญาปริทรรศน์*, 6(2), 182-195
- พระมหาธงชัย ธรรมทวี. (2563). บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ชุมชน: กรณีศึกษาวัดพระ
ธาตุเรืองรอง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 5(1), 124-138
- พระมหาอินทร์ วงษ์. (2563). การป้องกันและแก้ไขปัญหาการฆ่าตัวตายตามหลักพุทธศาสนา. *MCU Journal*,
5(3), 15-28
- พระมารุต กิตติปาโล. (2564). บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพุทธ
นวัตกรรมการจัดการ*, 4(1), 18-27
- พระสังวาลย์ สิริจันท. (2544). การศึกษาเชิงวิเคราะห์หรือปริวรรต: กรณีการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนาฝ่าย
เถรวาท. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). *เอกสารรายงานผลการ
ปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี พ.ศ. 2550*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอก
บล็อก.
- สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี. (2551). *เอกสารรายงานผลการ
ปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอก
บล็อก.
- สุพจน์ อารัมภวสุ. (2560). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน. *วารสารพระพุทธศาสนาและการพัฒนา*,
1(10), 1-12
- Kittiwatarn, P., and Phansawang, J. (2019). การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
กลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *Dhammathas Journal*, 19(3), 215-229
- Kucharean, A. (2021). การสำรวจสถานะองค์ความรู้ของปัจจัยสาเหตุและมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดในเยาวชน. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 15(1), 238-268



- Phookonglee, S. (2021). การจัดการอารมณ์เพื่อเสริมพลังสุขภาพจิตด้วยหลักพุทธธรรม. *The Journal of Sirindhornparithat*, 22(2), 324-337
- Sricharumedhiyan, C. (2018). การพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมคุณธรรมตามหลักสัมมปปธาน 4. *Journal of Research and Development Institute*, 7(5), 175-193



Suthatham, P., et al. (2018). รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน. *Journal of MCU*



บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยหลักสัมมัตตปธาน 4

Modification Health Care Behaviors For Monks

พระครูสิริธรรมารักษ์ / Phrakrusirithammarak

วัดบ้านท่าลาด ตำบลท่าลาด อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

Ban Tha Lat Temple Tha Lat Subdistrict Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Province

*Corresponding Author E-mail: siritham89@gmail.com

(Received: 18 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

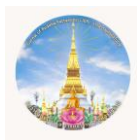
บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน โดยประยุกต์ใช้หลักสัมมัตตปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันบาปไม่ให้เกิดขึ้น) , ปหานปธาน (การละบาป), ภาวนาปธาน (การพัฒนาคุณธรรม) , และอนุรักษนาปธาน (การรักษาคุณธรรม) ในการป้องกัน และฟื้นฟูเยาวชนจากปัญหายาเสพติด บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถให้คำปรึกษา เผยแผ่ธรรมะ และส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ปัญหายาเสพติดในเยาวชนไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม แต่ยังเป็นความท้าทายในการสร้างความมั่นคงในชีวิตและครอบครัว การประยุกต์ใช้หลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 เป็นเครื่องมือที่พระสงฆ์สามารถใช้เพื่อช่วยให้เยาวชนป้องกันตนเองจากปัญหายาเสพติด พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง และฟื้นฟูผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดผ่านการใช้หลักสังวรปธาน โดยการเผยแผ่ธรรมะ สอนศีลธรรมในชุมชนและโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ในขณะเดียวกัน การใช้หลักปหานปธานช่วยฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาเสพติดด้วยการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ ส่งเสริมให้พวกเขาละทิ้งการใช้ยาเสพติด และพัฒนาคุณธรรมผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมะในวัด หลักภาวนาปธานและอนุรักษนาปธานมีบทบาทในการเสริมสร้างและรักษาคุณธรรมในจิตใจของเยาวชน ทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน บทความนี้สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักสัมมัตตปธาน 4 ในการแก้ปัญหายาเสพติดของเยาวชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและฟื้นฟูเยาวชนในสังคมไทย บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นที่ปรึกษาและผู้นำทางจิตวิญญาณมีความสำคัญในการสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติดและส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน

คำสำคัญ : สัมมัตตปธาน 4, ยาเสพติด, พระสงฆ์, การฟื้นฟูเยาวชน

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์) 2568

Vol.1 No.1 (January-February 2025)



วารสารพุทธรัตน์

Journal of Buddha Rattanabol

Social Science Review, 7(2), 1-11